

Internationella sjöfågel – och gåsinventeringarna i Sverige

Årsrapport för 2006/2007

Leif Nilsson

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Summary	2
Inledning	3
Material och metodik	4
Väderleksförhållanden	7
Indexinventeringarna	8
Östersjöinventeringen	24
Gåsinventeringarna	29
Tack	43

Ekologiska institutionen, Lunds Universitet
Lund 2007

Kontakt adress:

Leif Nilsson, Ekologihuset, 223 62 Lund

Leif.nilsson@zoekol.lu.se

SUMMARY

Nilsson, L. 2007. International waterfowl and goose counts in Sweden. Annual report 2006/07. Department of Ecology, Lund University. 44 pp.

*This report presents the results of the **International Waterfowl Census (IWC)** in January, the supplementary national September count, the Swedish part of the offshore surveys in the Baltic and the International Goose counts in Sweden. The main aim of the January and September counts are to produce annual population indices for the more common species. The midwinter counts have been organized every year since the start of the IWC in 1967, whereas September counts started in 1973.*

*Since 1987-89, the coverage has been standardized to give representative indices for the southern parts of the country (there is now open water further north). Indices are calculated as chain indices, i.e. comparing counts in two consecutive years, then recalculating primary indices to the master years. In the last comparison data from 152 sites in September and 621 in January were used (see **Fig. 1**). The indices are shown in **Tables 2 and 3** and graphs are presented in the species sections. The midwinter indices for most species were markedly lower in 2007 compared to 2006 but this was not due to any changes in population size but was apparently an effect of the extremely mild winter. Open inland waters far north in the country made the waterfowl to disperse to sites normally not used in winter and thus not covered in the counts.*

*Regular goose counts started in Sweden in 1977/78 and have been undertaken every year since then. Now they include a September count (started in 1984 as a part of the international Greylag Goose count), October counts (a national Bean Goose count), November counts (the international Bean Goose count) and January counts. Annual totals for the more important species are presented in graphs with examples of distribution maps for the last season. Totals counted during the last season are found in **Table 6**.*

*Since the start of the **Greylag Goose** counts in September 1984 the numbers counted in Sweden has increased from about 20 000 to more than 200 000 in September 2006. In October the majority of the taiga **Bean Geese** are probably staging in Sweden. In 2006 about 45000 were counted in October November, which together with data from Germany and Poland indicate that the total population of the sub species has decreased to about 70000 – 90000. The **Canada Goose** on the other hand is still increasing, and the number of staging **Barnacle Geese** counted during the autumn of 2006 was the highest on record.*

Some preliminary results from the first year of a survey of the offshore waters of the Swedish part of the Baltic are also shown in Tables and Maps. This survey is part of a survey of the entire Baltic sea (SOWBAS) and will be fully reported internationally after the final year.

HOME PAGE:

www.biol.lu.se/zooekologi/waterfowl/index.htm

INLEDNING

Denna rapport sammanfattar resultaten från de internationella gås- och sjöfågelinventeringarna i Sverige under hösten 2006 och januari 2007. Rapporten ger också en kortfattad sammanfattning av en del resultat från den påbörjade totalinventeringen av de övervintrande sjöfåglarna i Östersjön. Förhoppningarna var från början att vi skulle kunna täcka hela Östersjön inkl. de för alfåglarna viktiga utsjöbankarna under ett år, men vädret satte stopp för mycket av flyg och båt-inventeringarna i vintras. Fortsättning följer emellertid den kommande vintern.

Syftet med hela inventeringsprogrammet är att kartlägga de olika våtmarksberoende fågelarternas förekomst och beståndsutveckling på en internationell nivå samt att följa förändringar i bestånden av de olika arterna. Den insamlade databasen kan sedan utnyttjas för planering av olika naturvårdsåtgärder på internationell nivå. Bl.a. ligger inventeringarna till grund för de kriterier som används för att fastställa vilka områden som klassas som internationellt betydelsefulla enligt våtmarkskonventionen.

De **internationella midvinterinventeringarna av sjöfågel (IWC)** i Sverige har pågått sedan januari 1967, dvs. sedan starten. De organiseras av och samordnas av Wetlands International (tidigare IWRB) med säte i Nederländerna och täcker hela Europa med angränsande områden. Inventeringarna i de olika länderna organiseras av en nationell samordnare, som rapporterar till högkvarteret och samtidigt svarar för de nationella bearbetningarna. De svenska inventeringarna ingår också som ett led i den av Naturvårdsverket organiserade Nationella Miljöövervakningen. Förutom midvinterinventeringen ingår sedan 1973 också en kompletterande nationell septemberinventering för att främst täcka in de arter som under vintern lämnar landet.

Medan de årliga midvinterinventeringarna avser att ge underlag för att följa trenderna och beståndsutvecklingen i de flesta vanligare andfåglar så krävs speciella insatser med bl.a. flyg och båt för att täcka in de havslevande arterna. De internationella midvinterinventeringarna kompletteras därför med jämna mellanrum med mer heltäckande inventeringar. I år var det som sagt Östersjön som skulle täckas i sin helhet, vilket tidigare endast skett vid ett tillfälle, nämligen under vintrarna 1992-93. Däremot har landstäckande inventeringar av de inre farvattnen i Sverige och andra länder genomförts ytterligare ett antal gånger, i Sverige senast under vintern 2004.

Parallellt med sjöfågelinventeringarna organiserar Wetlands International **internationella gåsinventeringar**, vilka pågått i Sverige sedan 1977/78. Det internationella programmet innefattar också räkningar av övervintrande **vadare** (organiserade av den fristående Wader Study Group, numera en integrerad del av Wetlands International), men dessa är inte aktuella i Sverige eftersom vi normalt har mycket få övervintrande vadare i landet.

Även om de internationella sjöfågelinventeringarna liksom gåsinventeringarna och vadarräkninarna startade som europeiska projekt och fortfarande har sin största täckning i denna del av världen, så säger namnet Wetlands International att man syftar till att nå en global täckning. Man har därför upprättat regionala kontor i olika världsdelar.

Resultaten från Wetlands Internationals arbete redovisas på många olika sätt i rapporter, i vetenskapliga arbeten och vid internationella konferenser, senast konferensen i Edinburgh i april 2004. En viktig publikation är Waterfowl Populations Estimate, som uppdateras med tre års intervall och som ger en sammanfattning av kunskapen om beståndsstorlek, trender och

hotbild för världens vattenfåglar baserat på de senaste undersökningarna. För ytterligare information om det internationella arbetet hänvisas till Wetlands Internationals hemsida: www.wetlands.org, där man också finner länkar till de olika delprojekten. Från denna hemsida kan man också finna länkar till resultatsammanställningar på internationell nivå.

Årets rapport redovisar resultaten från både sjöfågel och gåsinventeringarna i Sverige. Före 2004/05 redovisades dessa inventeringar redovisades tidigare i separata rapporter. Resultaten från inventeringarna återfinns också på INTERNET under adressen:

www.biol.lu.se/zoekologi/waterfowl/index.htm.

På hemsidan kan man dels hitta allmän information om projektet, men också ladda hem äldre rapporter, samt snabbare få aktuell information från de pågående och kommande inventeringarna. Man hittar också sammanställningar över inventeringsresultat för viktigare lokaler samt mer detaljerade redovisningar av inventeringsresultaten för vissa arter. Här finns också mer detaljerade länkar till Wetlands Internationals redovisning av inventeringsresultaten. De i de tidigare gåsrapporterna redovisade tabellerna över antalet gäss på olika lokaler finns nu t.ex. på hemsidan och trycks inte längre i den årliga rapporten. Den som saknar tillgång till INTERNET kan fortfarande få en pappersversion av tabellerna genom att kontakta mig.

Vid årets septemberinventering liksom vid inventeringen i september 2005 var täckningen av grågåslokaler mer fullständig än de närmast föregående åren tack vare en extra satsning tillsammans med Viltskadecentrum för att försöka få en totalinventering av landets grågäss och tranor. Resultaten från traninventeringen redovisas i en separat rapport.

Andfågelinventeringarna finansieras med anslag från Naturvårdsverket, där de ingår som ett led i den nationella miljöövervakningen. Gåsinventeringarna stöds av anslag från Svenska Jägareförbundet ("Forskningstjugan") och när det gäller den speciella grågåsinventeringen med anslag från Viltskadecentrum.

MATERIAL OCH METODIK

Sjöfåglar

Inventeringarnas omfattning

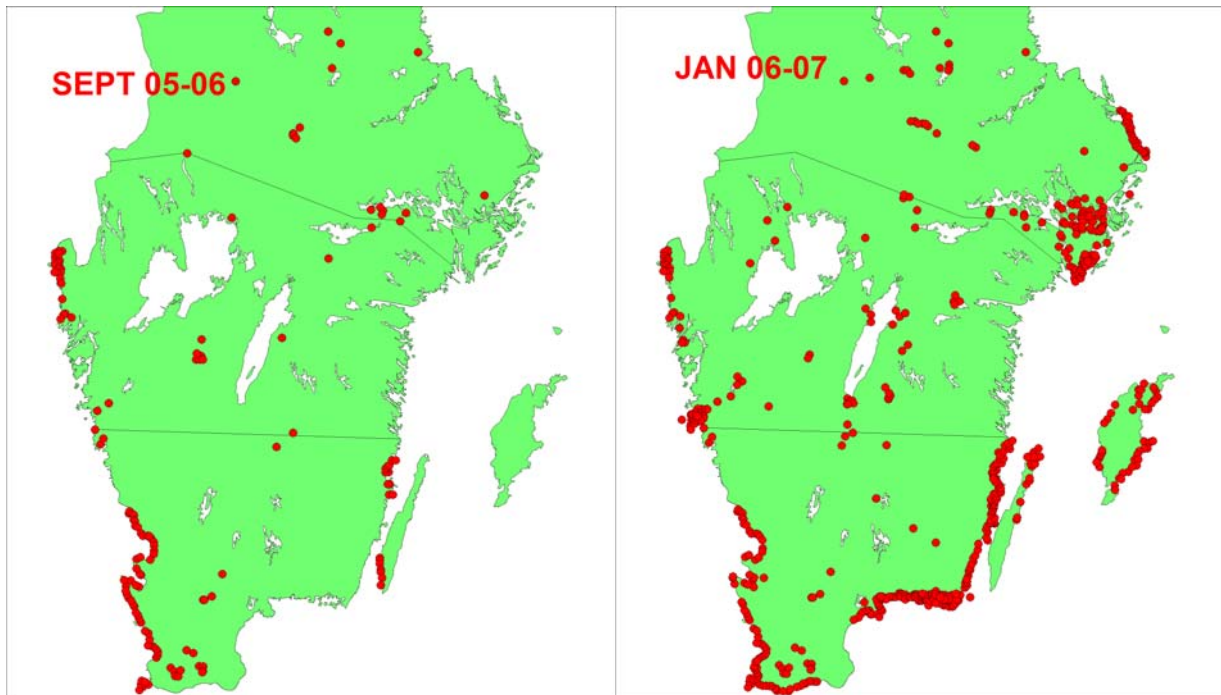
Sedan 1993 har sjöfågelinventeringarna i Sverige varit mer standardiserade än tidigare och midvinterinventeringen koncentrerad till ett antal större områden jämnt fördelade över södra Sverige för att ge ett säkert underlag för de årliga populationsindex. I planerna för midvinterinventeringarna ingår också att dessa med ett antal års mellanrum skall vara så heltäckande som möjligt. En sådan landsomfattande inventering genomfördes senast i januari 2004, varvid samtliga inre farvatten och skärgårdar till och med Väddö-kusten i Uppland kunde täckas i sin helhet bl.a. genom omfattande land och flyginventeringar. En så fullständig täckning har inte genomförts sedan början av 1970-talet.

Vid septemberinventeringarna inventerades 164 lokaler mot 187 året innan. I jämförelsen mellan 2005 och 2006 ingick 152 lokaler. Täckningen var i princip densamma som de närmast föregående åren, dvs. med större sammanhängande kustområden inventerade i södra Halland,

Skånes västkust samt i norra Kalmarsund samt stickprovsmässig täckning i övriga delar av södra Sverige (**Fig. 1**).

Östersjöinventeringen i januari 2007 medförde att fler lokaler täcktes med landbaserade inventeringar än normalt, totalt räknades sjöfåglar från land på 944 lokaler, medan 725 lokaler inventerades året innan. Inventeringarna av de yttre havsområdena genomfördes som linjetaxeringar med flyg (se nedan). 621 lokaler ingick i underlaget för beräkning av midvinterindex. Indexlokalernas geografiska läge framgår av **Fig. 1**.

De yttre farvattnen har inte inventerats i samband med de "landstäckande" inventeringarna. Den främsta orsaken till detta var att det krävs inventeringar av hela Östersjön för att vara meningsfullt när det gäller dessa arter, vilket av politiska skäl inte var möjligt före 1990. Under 1992/93 genomfördes en första inventering av hela Östersjöns yttre områden med båt, kompletterat med kustnära inventeringar. En andra sådan totalinventering planerades för vintern 2007, men kunde endast genomföras till en del (se **Fig. 2**). Inventeringen kommer att fortsätta under 2008 för att täcka in resterande områden. I samband med satsningen på en Östersjöinventering 2007 organiserades mer eller mindre heltäckande landbaserade inventeringar av Östersjökusten från Falsterbo till Kråkelund inkl. Öland och Gotland.

Fig. 1. Indexlokalernas geografiska läge

The geographical position of the sites used in the calculations of annual indices in September and January, respectively.

Inventeringsmetodik

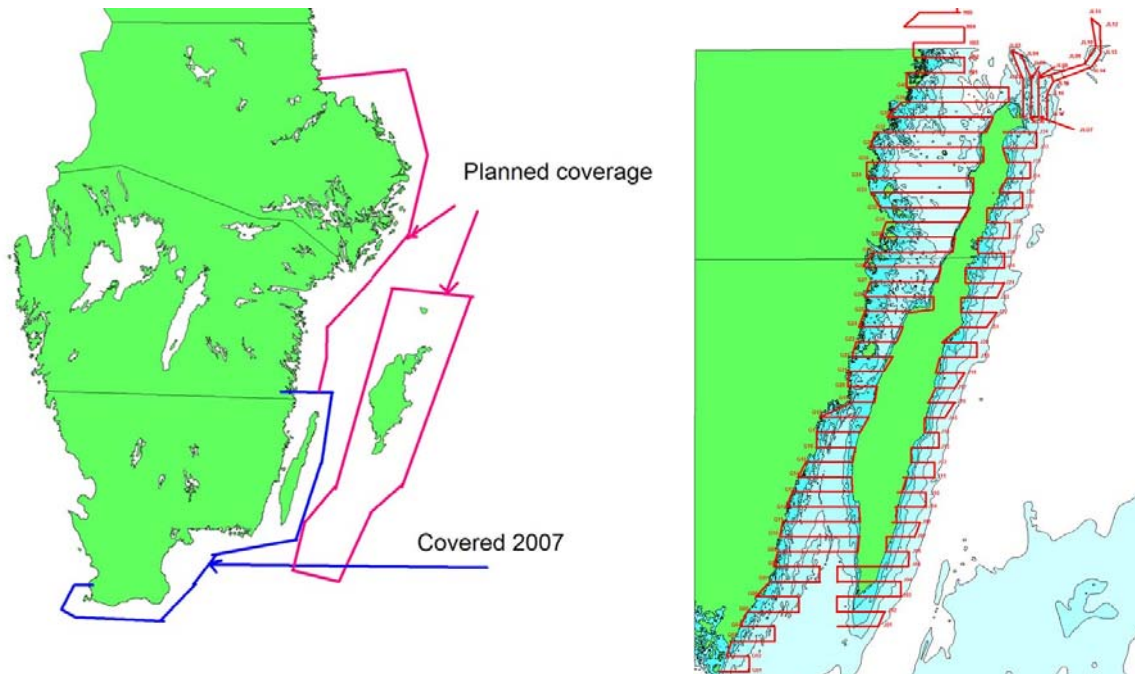
Metodiken för de landbaserade sjöfågelräkningarna och gåsinventeringarna är väl etablerad och behöver inte beskrivas närmare i denna rapport. Sjöfågelinventeringarna genomfördes liksom tidigare som landbaserade räkningar inom definierade områden, i huvudsak samma som tidigare år. Rapporter till SVALAN gicks också igenom.

Indexberäkning

Sjöfågelräkningarna ingår i beräkningarna av de internationella midvinterindex. Liksom tidigare redovisas förutom det senaste årets resultat uppdaterade indexdiagram sedan starten av projektet. Index i denna rapport är kedjeindex, d.v.s. de har beräknats på samma sätt som tidigare år, men en anpassning till en ny internationell standard (TRIM) kommer att ske senare.

Flyginventering av sjöfåglar

De yttre havsområdena täcktes med inventeringar från flygplan. **Fig. 2.** visar dels den planerade täckningen av yttre svenska farvatten vid Östersjöinventeringen 2007 och den del som kunde inventeras under vintern. Den högra kartan är en detalj som visar utläggningen av inventeringslinjer i områdena i Kalmarsund och runt Öland.

Fig. 2. Karta visade den planerade täckningen av yttre svenska farvatten vid Östersjöinventeringen 2007 samt den del som kunde inventeras. Den högra kartan visar de utlagda inventeringslinjerna vid Kalmarsund och Öland.
Map showing the planned coverage of outer Swedish waters at the survey of the entire Baltic in 2007 and the areas that were actually covered in that winter. The map to the right shows the survey lines in Kalmarstrait and around Öland.

De aktuella inventeringsområdena tacks med linjetransekter med 2- 4 km mellanrum (beroende på fågelförekomst och hur stora områden som skall täckas). Linjerna täcker havsområdet från kusten ut till djupt vatten. Flygplanet följer en fast kurs (GPS-navigering) med en hastighet av ca 180 km/h på en höjd av 70m. Minst två observatörer räknar fåglarna inom ett bälte av 200 m på vardera sidan av planet (större flockar på längre avstånd noteras naturligtvis också). Fågelobservationerna talas in på bandspelare, medan planets position fortlöpande registreras med en GPS.

Gåsinventering

Gåsinventeringarna strävar efter att täcka alla lokaler av betydelse för gässen. De inventeras dels genom att räkna på fälten eller vid vissa lokaler genom att räkna gässen under inflygningen till rastplatserna på kvällen eller utfloget på morgonen.

VÄDERLEKSFÖRHÅLLANDEN

September 2006 inleddes med ostadigt väder, men i mitten av månaden medförde en högtrycksrygg över Skandinavien torrt och soligt väder över hela Skandinavien med särskilt varmt sommarväder i södra Sverige under räkningsperioden. Även vädret i norra delen av Sverige kännetecknades av mycket varmt väder.

Det milda vädret fortsatte under oktober och i hela södra Sverige var vädret innan räkningen mycket mildt och regnigt, med nästan rekordnederbörd på vissa mätstationer. Något kallare väder inträffade efter oktoberräkningen. November kom att inledas av mycket kallt väder och den 1 inträffade årets första snöoväder. Den kalla perioden blev kortvarig och efter den första veckan kännetecknades hela månaden av synnerligen milda väderleksförhållanden. De sydvästliga vindarna fortsatte under hela december, vilket gav en rekordvarm julmånad. Norrland hade höga temperaturer och snö fanns endast i fjällområdena.

Det milda och blåsiga vädret fortsatte i januari 2007. Många djupa lågtryck passerade in över landet från sydväst med blåst och riklig nederbörd samt mycket mildt väder utom längst i norr. Många temperaturrekord sattes i södra Sverige. Inventeringshelgen drabbades av en av de värsta stormarna på senare år, vilket försvårade inventeringarna på många platser.

Den osedvanligt milda vintern medförde att havsis saknades i inventeringsområdena i mitten av januari. Vid årsskiftet förekom havsis endast i nordligaste Bottenviken. Sjöarna i södra Sverige var isfria och det var mestadels öppet vatten långt upp i landet. De flesta vattendrag i övrigt i södra Sverige var också isfria.

INDEXINVENTERINGARNA

I och med årets inventeringar har septemberinventeringarna pågått under 34 säsonger, medan midvinterinventeringarna, som startade 1967, har pågått i 41 år. Antalet inräknade individ av de olika arterna på samtliga lokaler räknade vid de landbaserade inventeringarna framgår av **Tabell 1**, medan underlaget för indexberäkningarna 2006/2007 jämfört med 2005/2006 presenteras i **Tabell 2** och **3**.

Populationsutvecklingen för de viktigaste arterna presenteras nedan tillsammans med diagram för september resp. januariindex.

Några arter har under de senaste vintrarna inräknats i betydligt högre antal än under de tidiga åren. Underlag finns för indexberäkningar under de senare åren, men några indexserier presenteras inte här eftersom index inte kan beräknas för hela inventeringsserien. När den nya "TRIM"-metoden införs för indexberäkning kommer kortare serier av årsindex att beräknas även för dessa arter. Salskraken har hela tiden funnits med i protokollen, men är nu betydligt vanligare än tidigare. För arter som bläsand och skäggdopping gäller däremot att dessa arter var sparsamt förekommande under de första årens inventeringar, men är nu vanliga främst efter de skånska kusterna.

Som redan noterats inledningsvis var den första delen av vintern 2006/07 helt extrem vädermässigt. Slutet på 2006 och inledningen av 2007 var synnerligen mild och det saknades i princip isläggning i hela det aktuella inventeringsområdet. Öppet vatten förekom i sjöarna ända upp till Dalarna. Lokalt registrerades också stora mängder sjöfåglar i många sjöar i inlandet, medan kusterna generellt hade betydligt färre sjöfåglar än normalt.

Den extrema vädersituationen återspeglas självfallet i de registrerade indexvärdena för januari. Medan septemberindex visade den vanliga blandningen av mindre ökning och minskningar i indexvärdena sedan föregående år, visade index för januari 2007 generellt markant lägre värden än 2006 utom för brunand och ejder, vilka normalt visat sina högsta värden under milda isfria vintrar.

Den rika tillgången på öppet vatten jämfört med normala år (särskilt för inlandet) har naturligtvis medfört att sjöfåglarna varit utspridda som aldrig förr och därmed inte helt fångas upp på inventeringslokalerna. Sådana här sällsynta extrema vintrar (2007 var den mest milda och isfria sedan inventeringarna startade) visar klart betydelsen av långa serier för att följa reella förändringar i beståndens numerär.

För de aktuella arterna nedan ges en kortfattad kommentar till de internationella trenderna, vilka publiceras på Wetlands Internationals hemsida. Dessa har tyvärr en eftersläpning på några år beroende på det stora material som skall analyseras. I analyserna delar man in Europa i fem regioner, varav Östersjöregionen är den för oss mest intressanta, men många av våra sjöfågelarter flyttar också till den nordvästeuropeiska regionen.

Tabell. 1. Antalet inräknade individ av de olika arterna vid de internationella sjöfågelinventeringarna i Sverige i september 2006 och januari 2007.

Total numbers counted of the different species at the September and January counts in 2006/2007 Separate totals are given for coastal and inland sites in addition to the overall totals.

ART	SEPTEMBER			JANUARI		
	Kust	Inland	Summa	Kust	Inland	Summa
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	9910	5974	15884	45158	33994	79152
Kricka <i>Anas crecca</i>	6238	4267	10505	2585	1717	3302
Årta <i>Anas querquedula</i>	0	2	2	0	0	0
Snatterand <i>Anas strepera</i>	66	1633	1699	179	55	234
Bläsand <i>Anas penelope</i>	8897	12184	21081	5181	1169	6350
Stjärtand <i>Anas acuta</i>	550	322	872	24	15	49
Skedand <i>Anas clypeata</i>	106	254	360	0	21	21
Bergand <i>Aythya marila</i>	4	1	5	6220	10	6230
Vigg <i>Aythya fuligula</i>	881	2493	3374	122611	6004	128615
Brunand <i>Aythya ferina</i>	159	14146	14305	3231	719	3950
Vitögd dykand <i>Aythya nyroca</i>	0	1	0			
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	1002	858	1860	28364	1612	29976
Alfågel <i>Clangula hyemalis</i>	0	0	0	12033	0	12033
Svårta <i>Melanitta fusca</i>	9	8	17	47	0	47
Sjöörrer <i>Melanitta nigra</i>	52	4	56	823	0	823
Melanitta sp	0	0	0	3600	0	3600
Ejder <i>Somateria mollissima</i>	7322	0	7322	12758	0	12758
Småskrake <i>Mergus serrator</i>	528	177	705	4365	22	4385
Storskrake <i>Mergus merganser</i>	363	227	590	7631	2725	10356
Salskrake <i>Mergus albellus</i>	0	6	6	2640	415	3055
Gravand <i>Tadorna tadorna</i>	134	2	136	243	21	264
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	3426	3767	7193	10382	1723	12105
Sångsvan <i>Cygnus cygnus</i>	0	176	176	1824	1657	3481
Sothöna <i>Fulica atra</i>	2196	27925	30121	18223	8502	26725
Skäggdopping <i>P. cristatus</i>	233	2655	2888	948	971	1919
Gråhaked. <i>P. griseigena</i>	10	5	15	20	0	20
Svarthakedopping <i>P. auritus</i>	2	3	5	29	3	32
Svarthals dopp <i>P. nigricollis</i>	0	2	2	0	0	0
Småd. <i>Tachybaptus ruficollis</i>	4	32	36	90	0	90
Storlom <i>Gavia arctica</i>	0	54	54	75	12	87
Smålom <i>Gavia stellata</i>	11	5	16	47	12	59
Vitn Islom <i>Gavia adamsi</i>	0	0	0	1	0	1
Islom <i>Gavia immer</i>	0	0	0	1	0	1
Häger <i>Ardea cinerea</i>	350	150	500	783	170	953
Rördrom <i>Botaurus stellaris</i>	0	0	0	0	1	1
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	7265	1388		6579	215	6794
Toppskarv <i>Ph. aristotelis</i>	15	0	15	18	0	18
Sillgrissla <i>Uria algae</i>	1	0	1	22	0	22
Tordmule <i>Alca torda</i>	3	0	3	9	0	19
Tobisgrissla <i>Cephus grylle</i>	4	0	4	138	0	138
ANTAL LOKALER	109	55	164	722	222	944
Number of sites						

Tabell 2. Septemberindex för de viktigaste arterna 2005 och 2006 samt förändring i index mellan åren. Dessutom anges antalet individer 2006 på de 152 lokaler som inventerats båda åren. Medelindex för åren 1973-1982 = 100.

September indices for different species in 2005 and 2006 with changes in the indices between the years. Moreover the totals for 2006 are given for the 152 sites included in the index calculations. Mean index for the years 1973-1982 is set to 100.

ART	INDEX		FÖRÄNDRING Change %	ANTAL 2006 Total 2006
	2005	2006		
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	50	49	-2	15216
Kricka <i>Anas crecca</i>	58	57	-2	9250
Bläsand <i>Anas penelope</i>	210	245	16	19891
Vigg <i>Aythya fuligula</i>	154	46	-70	3102
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	48	45	-6	1516
Ejder <i>Somateria mollissima</i>	40	51	29	7091
Småskrake <i>Mergus serrator</i>	89	120	35	573
Storskrake <i>Mergus merganser</i>	159	226	42	542
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	79	81	2	6904
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	24	25	4	1833
Storskarv V <i>Phalacrocorax carbo</i>	380	483	27	6096
Sothöna <i>Fulica atra</i>	107	42	-60	4099

Obs. Tåkern och Hornborgasjön ingår inte i index för sothönan, se art texten!

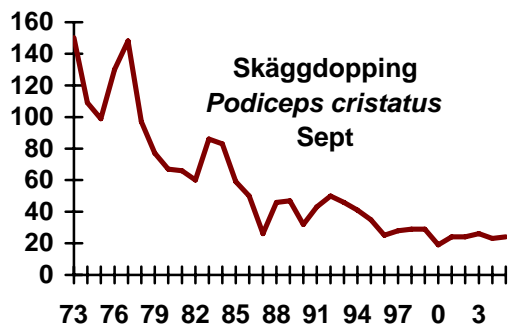
Tabell 3. Januariindex för de viktigaste arterna 2006 och 2007 samt förändring i index mellan åren. Dessutom anges antalet individ 2007 för de 621 lokaler som inventerades båda åren. Medelindex för 1969 – 1978 =100.

January indices for different species in 2006 and 2007 with changes in the indices between the years. Moreover the totals for 2007 are given for the 621 sites included in the index calculations. Mean index for the years 1969 – 1978 is set to 100.

ART	INDEX		FÖRÄNDRING Change %	ANTAL 2007 Total 2006
	2006	2007		
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	215	156	-27	59939
Vigg <i>Aythya fuligula</i>	263	216	-18	118562
Brunand <i>Aythya ferina</i>	1376	1800	31	3333
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	376	238	-37	19409
Ejder <i>Somateria mollissima</i>	229	369	61	12492
Småskrake <i>Mergus serrator</i>	276	194	-30	2993
Storskrake <i>Mergus merganser</i>	95	59	-38	5682
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	280	129	-54	7389
Sångsvan <i>Cygnus cygnus</i>	180	134	-26	1506
Sothöna <i>Fulica atra</i>	277	239	-14	18797
Storskarv V <i>Phalacrocorax carbo</i>	52	46	-12	1618

De viktigaste arterna

Skäggdopping *Podiceps cristatus*

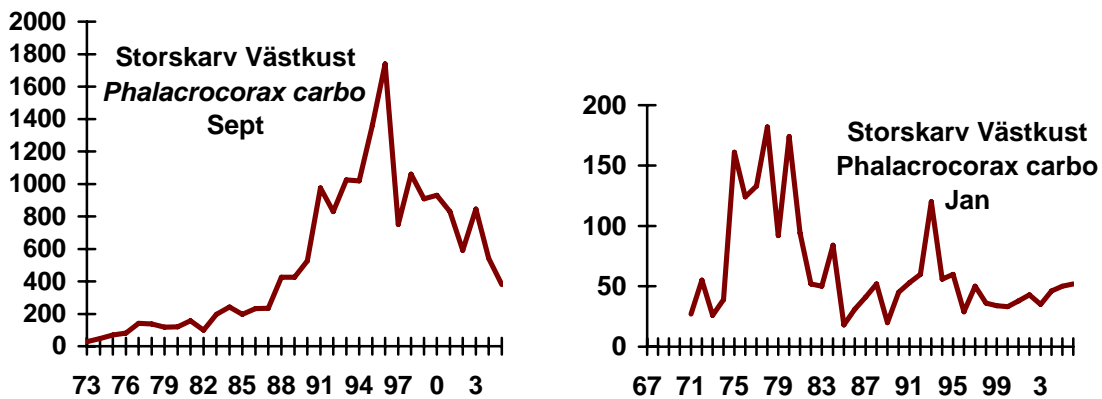
Fig. 3. Septemberindex för skäggdopping *Podiceps cristatus* 1973 – 2006.
September indices for Great Crested Grebe in Sweden 1973 – 2006.

Skäggdoppingen har visat en markant nedåtgående trend under perioden. Förändringarna i index mellan 1996 - 2005 var emellertid obetydliga med index på en konstant låg nivå. Index 2005 låg på ungefär samma nivå som 2001 och 2002. Frågan är om index-nedgången enbart orsakas av en beståndsförändring (nedgång) eller om en del av minskningen i index hänger samman med förändrade flyttningsvanor i takt med att våarna och därmed häckningen blivit allt tidigare för många arter. Skäggdoppingarna kanske helt enkelt lämnade de viktigaste inlandslokalerna tidigare under 1990-talet jämfört med tidigare.

Antalet inräknade skäggdoppingar vid januariinventeringen 2006 var 3066, lägre än de 3500, som räknades in 2005, men fortfarande väsentligt högre än vid de tidigare inventeringarna. I januari 2007 sågs endast 1900 skäggdoppingar på de inventerade lokalerna, men som sagt isförhållandena medförde att många arter var spridda över ett stort antal isfria vatten. Under en lång följd av år var antalet inräknade skäggdoppingar för lågt för att ge underlag för midvinterindex.

Från de internationella inventeringarna saknas vinterindex för Östersjöregionen. För den nordvästeuropeiska regionen rapporteras en ökande trend för skäggdoppingen sedan 1988. Den ovan konstaterade stora nedgången i det svenska septemberbeståndet ägde emellertid rum före 1988.

Storskarv *Phalacrocorax carbo*

Fig. 4. Index för storskarv *Phalacrocorax carbo* vid den svenska västkusten september 1973 - 2006 och januari 1971-2007.

Indices for Cormorant Phalacrocorax carbo along the Swedish west coast in September 1973-2006 and January 1971-2007.

Index har endast beräknats för västkusten eftersom ostkustens viktigaste områden är dåligt representerade i materialet de flesta år. De sydligaste delarna täcks i januari, men de kan knappast anses representativa för hela ostkusten.

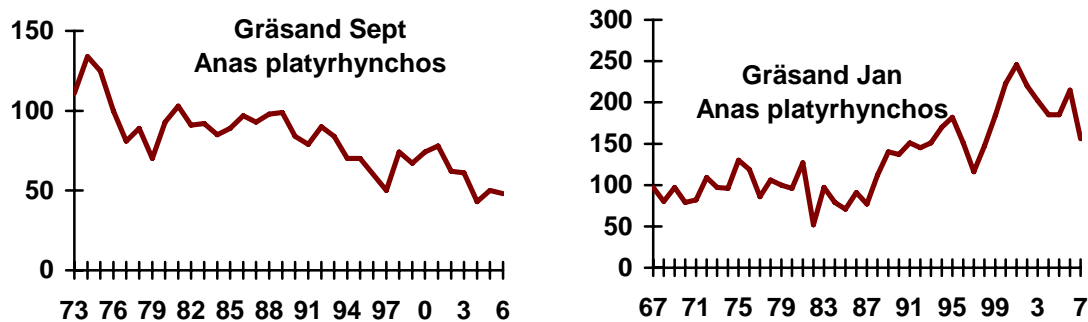
Antalet rastare under hösten ökade mycket markant under de första åren fram till 1996, varefter en markant nedgång noterats under de senaste tio åren. Vinterindex visade höga index ett antal år i senare delen av sjuttioalet men minskade sedan markant och efter 1983 kan indexserien närmast beskrivas som fluktuerande med ett högt värde i början på 90-talet. Index för den senaste säsongen avviker inte speciellt mycket från de föregående åren.

September och januariinventeringarna representerar olika populationer. Septemberinventeringarna och den mycket markanta ökningen av dessa index motsvarar den allmänna ökningen som noterats i det häckande beståndet av mellanskarv. Vinterindex däremot torde till en betydande del belysa utvecklingen hos övervintrande storskarvar från nordligare häckningsområden senare blandade med övervintrande mellanskarvar under senare år.

Det höga antalet skarvar under det tidiga sjuttioalet, som sedan minskade torde kunna återspegla antingen en nedgång i beståndet av övervintrare efter den kalla vintern 1979 och därpå följande kalla vintrar. Man kan också kanske tänka sig att de nordligare skarvarna under de mildare vintrarna stannat längre norrut och ersatts på vinterlokalerna efter den svenska västkusten av mellanskarvar. Det finns uppgifter som tyder på att detta är fallet.

För perioden 1988 och framåt visar både index för Östersjöregionen och Nordvästeuropa klart ökande trender. Någon motsvarighet till minskningen i septemberindex under senare år finns inte i det internationella materialet. Notera dock att dessa inventeringar avser vinterförhållanden och inte höstinventeringar.

Gräsand *Anas platyrhynchos*

Fig. 5. Index för gräsand *Anas platyrhynchos* i Sverige september 1973 -2006 och januari 1967-2007.

*Indices for Mallard *Anas platyrhynchos* in Sweden in September 1973-2006 and January 1967-2007.*

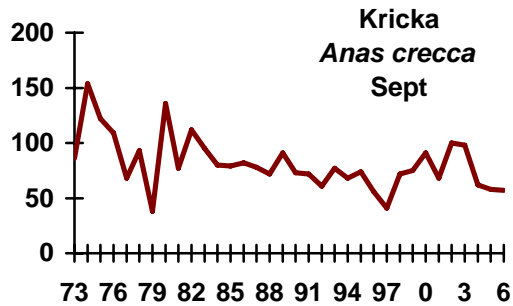
Gräsanden tillhör de arter vars septemberindex visat en ganska stabil nivå fram till och med 1989 med undantag för de första åren. Mellan 1991 och 1997 har gräsandindex dock visat en minskande tendens. Räknat över samtliga inventeringsår till och med 1997 visade arten en knappt signifikant nedåtgående trend. Index för 1998 var dock väsentligt högre, men ändå inte i nivå med 1980-talet. Index för september 1999-2001 visar endast obetydliga avvikelser från 1998. Index för september 2002 och 2003 låg 20 % under index för föregående år och denna nedgång har sedan fortsatt till 2004 - 2006.

Gräsanden tillhörde länge de stabila arterna, vars vinterbestånd kunde karakteriseras som fluktuerande kring en relativt stabil nivå. Denna bild var gällande fram till och med vintern 1987. Sedan dess har vinterindex för gräsanden visat en signifikant uppåtgående trend, som innebär mer än en fördubbling av antalet gräsänder i landet. Januari 2004 och 2005 visade emellertid något lägre index än de föregående åren, men en viss uppgång skedde till januari 2006, som åter visade ett högt index. Den milda vintern 2007 medförde en markant spridning av gräsänderna på många övervintringslokaler som normalt är frusna och därmed ett lägre index än tidigare.

Den senaste raden av milda vintrar har dock medfört att betydligt fler gräsänder stannat i landet jämfört med tidigare och därmed gett ett högre vinterindex. De minskande septemberindexen är lite mer svårtolkade. Frågan är här om vi har en reell minskning av det svenska höstbeståndet av gräsänder trots att vinterindex antyder ökat andel övervintrare. Även höstflyttningen skulle kunna påverka septemberindexen, så skulle t.ex. de milda vintrarna kunnat ge en tidigare häckning och senare en tidigare bortflyttning från koncentrationslokalerna på hösten.

Gräsandens internationella index för Östersjöregionen visar inte oväntat en uppåtgående trend från 1970 och framåt, vilket inte är oväntat eftersom de svenska gräsänderna utgör en betydande andel av detta bestånd (runt 30 %). En närmare granskning av de internationella index för denna region visar samma mönster som de svenska index med fluktuationer kring en ganska stabil nivå fram till slutet av 1980-talet följt av en markant ökning. För den nordvästeuropeiska regionen visas inte oväntat en svagt nedåtgående trend under samma period med fluktuationer kring en nivå på beståndet kring 1 200 000, medan beståndet för Östersjöregionen varierat mellan ca 150 000 och 400 000 beroende på vinterförhållandena.

Kricka *Anas crecca*

Fig. 6. Septemberindex för kricka *Anas crecca* 1973 – 2006.

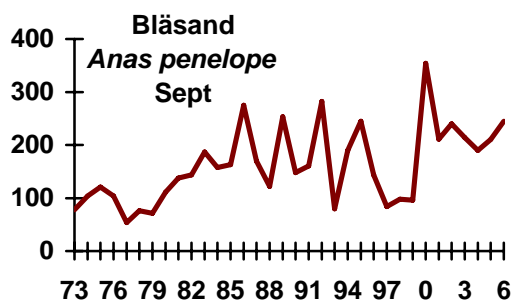
September indices for Teal Anas crecca in Sweden 1973 – 2006.

Krickan visade liksom bläsanden i början av serien markanta fluktuationer mellan olika år. Från 1982 har emellertid svängningarna varit mycket måttliga och beståndsutvecklingen kan snarast beskrivas som en nedåtgående trend mellan 1980 och 1997. Därefter kan man konstatera en återhämtning även om indexvärdena ännu inte nått upp till de höga tal som registrerades vid ett par tillfällen på 1970-talet. Krickans index påverkas dock i betydande grad av några få lokaler med stora antal, vilket medför att man kan förvänta sig sådana här större fluktuationer. Index för krickan i september 2004 – 2006 tillhör de lägre värdena, men var mycket lika varandra.

Den milda vintern 2007 medförde att ovanligt många krickor stannade kvar i landet. Totalt inräknades 3300, de flesta i Skåne. Tidigare högsta januarisiffra var kring ca 600 individ, vilket noterades 1996 och 2002. Tidigare år sågs vanligen betydligt färre krickor i januari.

De internationella midvinterindex för krickan visar en signifikant och klart ökande trend för 1974 – 2002. Vinterindex för Östersjöregionen saknas. Antalet krickor i januari i de övriga länderna runt Östersjön är lågt liksom i Sverige.

Bläsand *Anas penelope*

Fig. 7. Septemberindex för bläsand *Anas penelope* 1973 – 2006.

September indices for Wigeon Anas Penelope in Sweden 1973 – 2006.

Bläsanden tillhör de arter, där index varierat mycket från år till år. Fram till och med 1985 (och en mycket markant topp 1986) visade index en klart ökande trend. Beräknat över hela perioden är trenden också ökande, men under den senare delen med fluktuationer mellan åren är ökningen mindre markant. Efter 1985 har index visat mycket markanta fluktuationer mellan

olika år. Dessa kan med all säkerhet hänföras till variationer i artens flyttning, vilka kanske överlagras på reella förändringar i beståndens storlek. Höga toppar i septemberindex noterades 1986, 1989, 1992, och 2000.

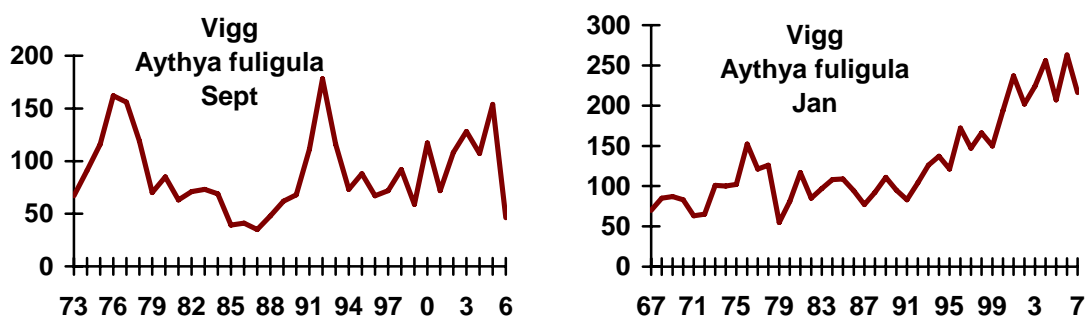
Septemberindex för 1997 liksom 1998 och 1999 var dock nästan nere på samma låga nivå som under 1970-talet, vilken annars endast noterats under ”bottenåren”. September 2000 uppvisade däremot det högsta värdet hittills och antyder ev. att uppgången inte är bruten även om svängningarna mellan åren är stora. Index för september 2001 var åter väsentligt lägre, men fortfarande på en hög nivå liksom septemberindex för 2002 - 2006

Bläsanden har vidare börjat övervintra i större antal i sydvästra Skåne de senaste åren. Före 1990 observerades normalt endast enstaka bläsänder i Sverige i januari, medan flockar om upp till något hundratal kunde ses under enstaka milda vintrar. I januari 1992 räknades för första gången fler än 1000 bläsänder i Sverige. De kommande åren har bläsanden varit en vanlig övervintrare främst i Foteviksområdet och kringliggande delar av SV Skåne, men småflockar har också setts på andra kustlokaler. Ökningen har fortsatt och i januari 2001 sågs 7773 bläsänder, främst i Skåne, medan ett något lägre antal sågs i januari 2002, 5303. Den kalla vintern 2003 medförde betydligt hårdare villkor, men trots detta kunde inte mindre än 1520 bläsänder räknas in, de flesta i sydvästligaste Skåne. Vid de landbaserade räkningarna i Sverige i januari 2004 sågs 5600 bläsänder.

Ökningen i januari har fortsatt och antalet bläsänder på de svenska räkningslokalerna uppgick till inte mindre än 8915 i januari 2006 (8005 i januari 2005). Anmärkningsvärt nog var antalet bläsänder lägre i januari 2007, med endast 6350 inräknade. Även här torde vi ha att räkna med en spridningseffekt under den milda vintern. Många bläsänder sågs på lokaler i inlandet där man aldrig ser dem vintertid. Beroende på det låga antalet i början av serien redovisas inga midvinterindex för bläsanden.

De internationella midvinterindex för bläsanden 1974 – 2002 visade en mycket markant ökande trend för nordvästra Europa, med ett skattat vinterbestånd på ca 1,5 miljoner. Hur många bläsänder det finns i Östersjöregionen under milda vintrarna är inte känt.

Vigg *Aythya fuligula*

Fig. 8. Index för vigg *Aythya fuligula* i Sverige september 1973 -2006 och januari 1967-2007. *Indices for Tufted Duck Aythya fuligula in Sweden in September 1973-2006 and January 1967-2007.*

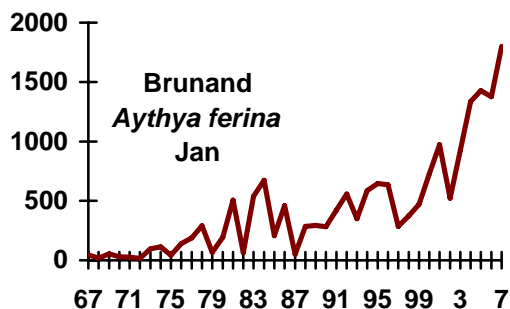
Viggen visar ingen klar beståndsutveckling över inventeringsperioden för september som det återspeglas i index. I början noterades under några år ökande index, varefter index mellan

1976 och 1987 snarare beskrev en neråtgående trend. 1987 till 1992 ökade index markant för att sedan åter minska. En av orsakerna till de markanta svängningarna i index torde vara viggarnas vana att samlas i stora flockar på ett fåtal lokaler. Sker det förändringar i de stora flockarna ger detta naturligtvis klart utslag i index, särskilt i septembermaterial där få vigglokaler ingår. I januari är förhållandena anorlunda eftersom ett stort antal vigglokaler ingår i räkningarna. Under de senaste åren har septemberindex visat en ökande tendens, men mellan 2005 och 2006 noterades en markant nedgång, vilken förklaras av att ett par större flockar ”saknades” på sina vanliga lokaler.

Viggens vinterindex visade mellan 1973 och 1992 i stort sett visat en stabil nivå med en del fluktuationer. En period med ökande indexvärden noterades under 90-talet, även om index legat relativt stilla på en jämn och hög nivå 1996-1999. Värdet för 2000 var åter något högre och utvecklingen i vinterbeståndet skulle liksom för gräsanden kanske bäst kunna beskrivas som fluktuationer kring en stabil nivå till och med 1980-talet följt av en ökande trend. Ökningen fortsatte och i januari 2006 noterades det hittills högsta indexvärdet för viggan, 263. Liksom för flera andra arter torde ökningen i index hänga samman med att fler viggor kunnat övervintra i landet under de milda vintrarna. Index för 2007 var något lägre, förmodligen beroende på den nämnda spridningseffekten under en mild vinter, men index var fortfarande högt.

Det internationella index för Östersjöregionen visar en markant ökande trend under perioden 1974-2002, vilket inte är oväntat eftersom den svenska viggpopulationen utgör en mycket betydande del av Östersjöregionens vigg. Viggindex för den nordvästra regionen visar en måttligt ökande trend under samma tidsperiod.

Brunand *Aythya ferina*

Fig. 9. Index för brunand *Aythya ferina* i Sverige januari 1967-2007.
*Indices for Pochard *Aythya ferina* in Sweden in January 1967-2007.*

Brunanden förekom vissa år på ganska få lokaler i september. Ibland noterades mycket stora flockar på en eller ett par lokaler, andra år var flockarna borta. Underlaget medger inte beräkning av årliga septemberindex. Ett mycket stort antal brunänder inräknades i september 2005: 18465, varav 15000 i Tåkern och 2500 i Hornborgasjön. Tåkernflocken torde vara den största noterade vid inventeringarna. I september 2006 var antalet brunänder vid mittmånadsinventeringen 6500 resp. 7500 på de båda sjöarna.

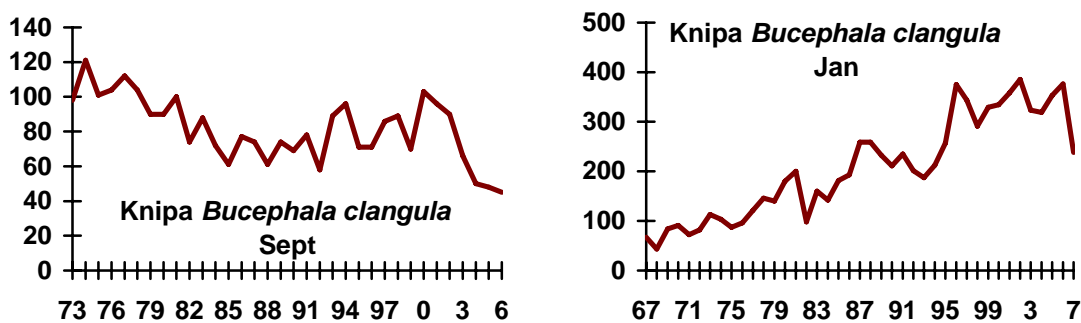
För januari finns det underlag för beräkning av årliga index. Dessa visar också en trend under perioden, men arten är känslig för kalla vintrar och betydande fluktuationer i index har noterats mellan olika år med mycket låga index under flertalet isvintrar med undantag för

1996, då index visade ett mycket högt värde. En markant minskning skedde dock till 1997. Index för 1998 var något högre. Ökningen har sedan fortsatt och midvinterindex för 2007 är det högsta hittills. Merparten av de inräknade brunänderna har noterats på ett fåtal lokaler i Blekinges skärgård.

Det internationella index för brunanden i Östersjöregionen visade en ökande trend för perioden 1974 – 2002 liksom det svenska index, medan index för den betydligt större populationen i NV Europa visar en svagt minskande trend. Den stora ökningen i det svenska index återfinns inte i Östersjöindex, men den svenska populationen i januari utgör endast en mindre del. Man torde dock ändå kunna räkna med att det skett en del omfördelningar mot norr hos de övervintrande brunänderna i Europa.

Knipa *Bucephala clangula*

Fig. 10. Index för knipa *Bucephala clangula* i Sverige september 1973 -2006 och januari 1967-2007.

Indices for Goldeneye Bucephala clangula in Sweden in September 1973-2006 and January 1967-2007.

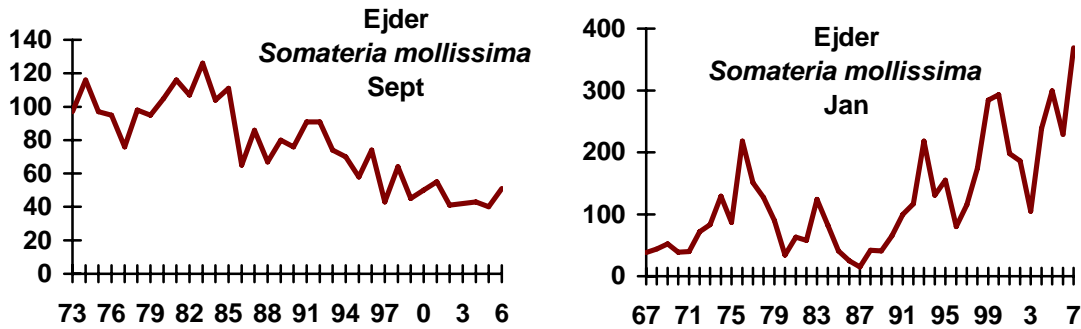
Knipan är anmärkningsvärd eftersom septemberindex generellt visat en nedåtgående trend under de första åren, medan januariindex visar en markant ökande trend över hela serien. Under den senare delen av serien visar septemberindex en relativt stabil nivå med undantag för de senaste fem höstarna, då väsentligt lägre värden noterades.

Knipans midvinterindex liksom småskrakens har visat en markant uppåtgående trend under större delen av perioden även om båda arterna minskade efter vintern 1987, mest markant hos småskranken. För båda arterna fortsatte nedgången i index till 1993 varefter index ökade till 1996 för båda, följt av en mindre nedgång till 1997. Knipan nådde sitt hittills högsta indexvärde i januari 2002. Index för 2006 var på ungefär samma nivå som 2002, medan mellanliggande år hade något lägre index. Index för 2007 var väsentligt lägre än index för 2006, vilket torde sammanhånga med den tidigare nämnda spridningen av kniporna över ett stort antal lokaler som var isfria 2007.

Uppgången i vinterindex kan relateras till de mildare vintrarna under senare år, men allt tyder på att vinterindex bättre återspeglar situationen i den svenska knipstammen än septemberindex, där troligen andra orsaker än beståndsförändringar påverkat indexvärdena. Antalet inräknade knipor i september har varit ganska lågt.

Midvinterindex för Östersjöregionen 1974 – 2002 liksom för NV Europa visade båda en markant ökande trend för knipan. Även för knipan utgör det svenska beståndet en viktig andel med kanske 30 % eller mer av det totala vinterbeståndet under senare år.

Ejder *Somateria mollissima*

Fig. 11. Index för ejder *Somateria mollissima* i Sverige september 1973 -2006 och januari 1967-2007.

Indices for Eider Somateria mollissima in Sweden in September 1973-2006 and January 1967-2007.

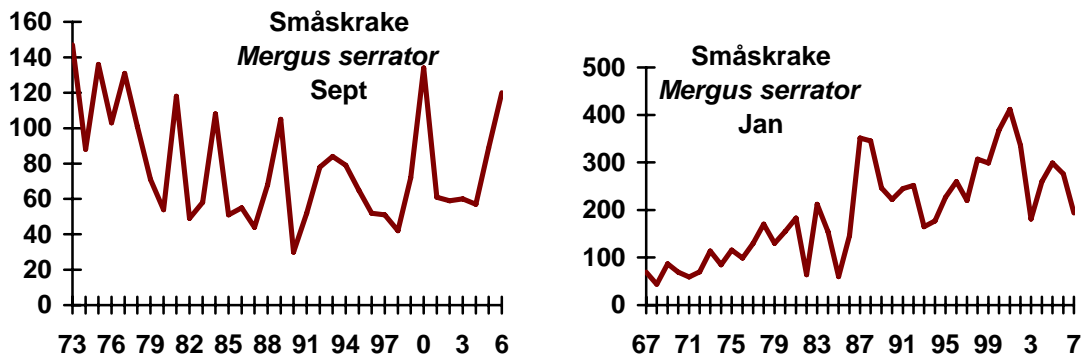
Ejden förekommer under vintern endast i blygsamma antal i den egentliga Östersjön. De redovisade indexvärdena återspeglar därför i princip situationen på västkusten. Detsamma gäller för septemberindex, även om det fortfarande finns betydande antal ejdrar på vissa lokaler i Östersjön vid denna tidpunkt. Vid septemberinventeringen har kusten mellan Falkenberg och Malmö i princip inventerats i sin helhet de flesta år. Denna kuststräcka hyser ett betydande antal ejdrar, medan de inventerade Östersjölokaler endast hyser begränsade mängder ejder. Septemberindex speglar därför situationen på den södra delen av västkusten. I september har däremot antalet inventerade lokaler i Bohuslän varit ganska lågt och begränsat till den norra delen, medan lokalerna i Bohuslän är bättre spridda och representativa i januari.

Ejderns septemberindex visade en ganska stabil nivå fram till 1985. Därefter låg index relativt stabilt på en lägre nivå under några år, för att sedan under 1990-talet minska kraftigt. Index de senaste höstarna har varit ungefär 1/3 av index när det var som högst med ganska måttliga fluktuationer mellan åren. 2003 – 2005 visade mycket lika och låga indexvärden. Även index för september 2006 var lågt om än något högre än index för 2005.

Ejderns januariindex visar mycket varierande värden med höga index vid tre tidigare tillfällen 1976, 1993 och 2000 medan ejdern nådde sitt hittills högsta värde i januari 2007. Detta var kanske inte förvånande med tanke på den milda vintern.

Liksom för övriga genuina havsdykänder saknas internationella årliga vinterindex för ejdern. En analys av det samlade inventeringsmaterialet visade att ejderbeståndet generellt ökade till någon gång under 1990-talet, varefter en markant minskning konstaterades på många lokaler under senare år, vilket stämmer väl med bilden från de svenska septemberindex.

Småskrake *Mergus serrator*

Fig. 12. Index för småskrake *Mergus serrator* i Sverige september 1973 -2006 och januari 1967-2007.

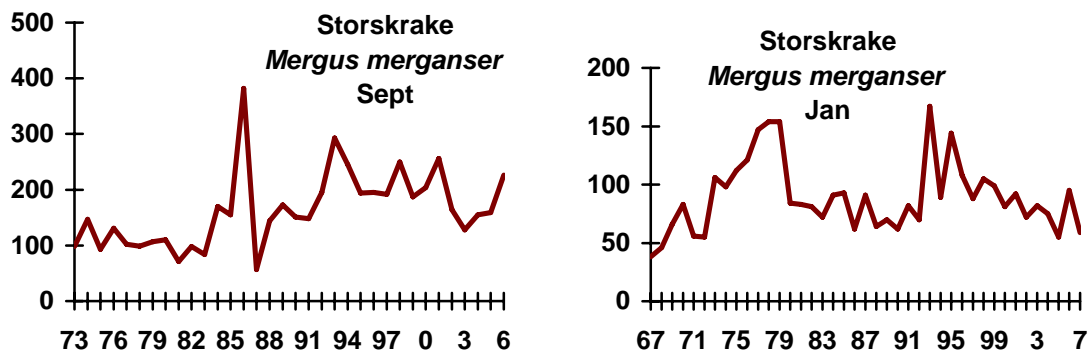
Indices for Red-breasted Merganser Mergus serrator in Sweden in September 1973-2006 and January 1967-2007.

Småskraken förekommer normalt i ganska måttligt antal på de inventerade lokalerna i september och det är därför inte att förvåna att den visar betydande fluktuationer i index mellan olika år. Liksom knippan har småskrakens septemberindex visat en nedåtgående tendens genom åren, men i september 2000 registrerades ett index i nivå med de högsta värdena i seriens början. I september 2001 – 2005 registrerades däremot åter väsentligt lägre index. 2006 var index på samma nivå som de tidigare högsta noteringarna, senast 2000. Man måste emellertid ha i åtanke att septemberindex för småskraken baseras på ett ganska litet material.

Småskraken har liksom knippan visat en markant uppåtgående trend under större delen av perioden även om båda arterna minskade efter vintern 1987, mest markant hos småskraken. För båda arterna fortsatte nedgången i index till 1993 varefter index ökade och nådde sitt hittills högsta index i januari 2001. Index för de följande vintrarna var däremot väsentligt lägre. 2007 visade ett lägre index än 2006, vilket kanske inte var oväntat med tanke på utspredningseffekten den milda vintern.

De internationella midvinterindex för 1974 – 2002, både för Östersjöregionen och det större beståndet i den NV Europeiska regionen visade signifikanta och ökande trender. Även om det svenska småskrakbeståndet ingår i det internationella materialet för Östersjöregionen utgör det endast en mindre del av detta underlag.

Storskrake *Mergus merganser*

Fig. 13. Index för storskrake *Mergus merganser* i Sverige september 1973 -2006 och januari 1967-2007.

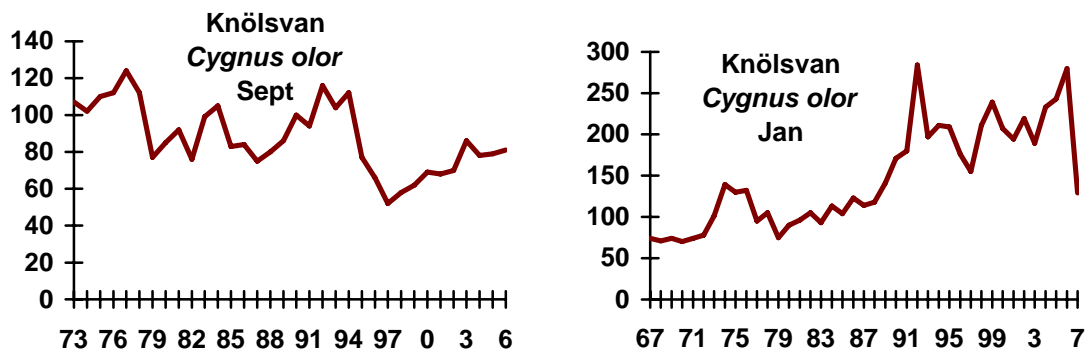
Indices for Goosander Mergus merganser in Sweden in September 1973-2006 and January 1967-2007.

Storskraken ses i tillräckligt höga antal både i september och januari för att ge underlag för beräkning av årliga index, även om antalet inräknade individer på indexlokalerna i september är relativt lågt. Septemberindex har under de senaste åren legat på en ganska jämn nivå med en del fluktuationer. I det längre perspektivet visar storskrakens septemberindex en högre nivå de senaste åren jämfört med de första årens inventeringar.

Storskrakens januariindex visar en varierande bild under perioden först med en ökande trend, sedan en nedgång i samband med vintern 1979 och därefter en tämligen stabil men lägre nivå fram till och med 1992 och ett ovanligt högt index 1993, följt av ett annat högt index 1995. Indexvärdena har därefter visat en minskande tendens, men denna kan ev. förklaras av förskjutningar i utbredningen i relation till de mildare vintrarna. Den nedåtgående trenden fortsatte till 2005, medan index för 2006 var något högre igen. Storskraken förekommer vintertid ofta i betydande flockar, vilket kan påverka index. Liksom flera andra arter visade midvinterindex för storskraken ett lägre index för 2007 till en följd av den vid flera tillfällen omtalade spridningseffekten.

Det internationella index för Östersjöregionen för 1974 – 2002 visade en markant ökande trend för storskraken. Däremot är tendensen för den nordvästeuropeiska regionen svagt minskande. Det svenska bidraget till Östersjöbeståndet är ganska måttligt.

Knölsvan *Cygnus olor*

Fig. 14. Index för knölsvan *Cygnus olor* i Sverige september 1973 -2006 och januari 1967-2007.

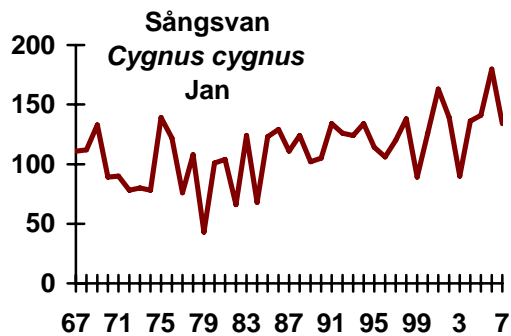
Indices for Mute Swan Cygnus olor in Sweden in September 1973-2006 and January 1967-2007.

Knölsvanens septemberindex har legat på en stabil nivå under de första tjugo årens inventeringar i kontrast med index för vinterinventeringarna, vilka visat en fortgående ökning under samma period. De senaste åren har dock septemberindex varit betydligt lägre även om en viss upphämtning kunnat konstateras. Två stora koncentrationer ingår bland de inventerade lokalerna, Tåkern och södra Öresund och lokala förändringar i dessa områden kan ha en betydande genomslagskraft på index för knölsvanen. Septemberindex påverkas dock i hög grad av situationen i de flockar av yngre icke häckande svanar som samlas på vissa lokaler. De återspeglar därför kanske i betydande grad ungpoduktionen under åren närmast före inventeringen.

Knölsvanens midvinterindex visade under de första åren en mycket jämn nivå, men sedan början av 1970-talet har midvinterindex i princip beskrivit en ökande trend till 1995. En hög topp noterades visserligen 1992, men det kan vara orsakad av en tillfällig omfördelning bland svanarna. 1996 och 1997 var index åter lägre, en effekt av isvintern 1996? Från och med 1998 har midvinterindex för knölsvanen visat fluktuationer kring en nivå som är ungefär den dubbla mot när inventeringarna startade. Index för 2006 var endast obetydligt lägre än index för rekordåret 1992. Knölsvanens index för 2007 var däremot endast ungefär hälften av index för 2006. Detta torde säkert liksom övriga låga index 2007 kunna förklaras av den milda vintern med många knölsvanar kvar i häckningsområdena i januari 2007.

Både index för Östersjöregionen 1974 – 2002 och för NV Europa under motsvarande period visade markant ökande trender. När det gäller Östersjöregionen utgör det svenska materialet en betydande andel av antalet inräknade svanar som ligger till grund för indexet, men den ökande nivån återfinns i hela området.

Sångsvan *Cygnus cygnus*

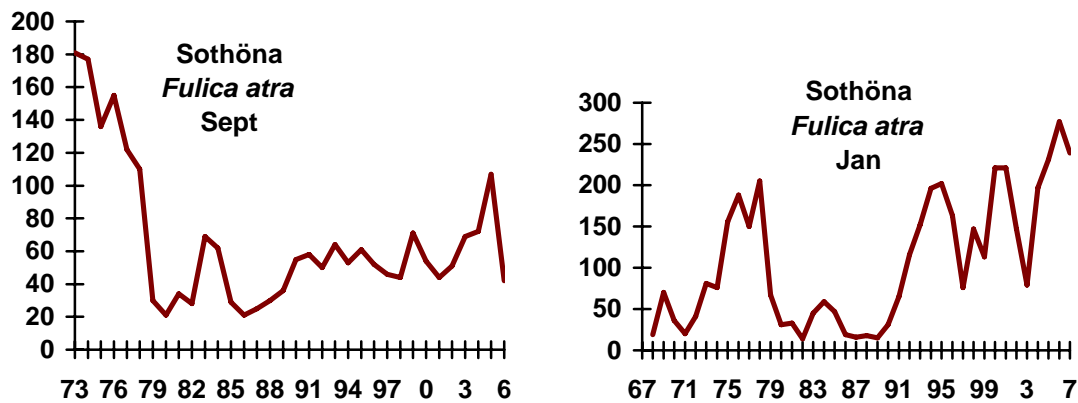
Fig. 15. Index för Whooper Swan *Cygnus cygnus* i Sverige januari 1967-2007.
*Indices for Whooper Swan *Cygnus cygnus* in Sweden in January 1967-2007.*

Sångsvanen visar en mer varierad bild än knölsvanen med betydande fluktuationer i index mellan olika år fram till mitten av 80-talet. Från 1985 har variationen varit väsentligt mindre utpräglad och man kan ana en svagt ökande trend i beståndet. Index för 2006 var det högsta hittills för sångsvanen. 2007 visade inte oväntat något lägre index än 2006.

De traditionella midvinterindex motsvarar på intet sätt ökningen i sångsvanbeståndet i landet. Sångsvanarna har emellertid i stor utsträckning ändrat vanor under de senaste åren och en ökande andel av det övervintrande beståndet i sydligaste Sverige uppehåller sig hela dagen på olika fält och täcks då inte av sjöfågelräkningarna. Hade dessa svanar också kommit med i stickprovet hade index visat en betydligt mer markant uppåtgående trend än den nuvarande bilden med fluktuationer kring en svagt ökande trendlinje.

Index för de båda aktuella regionerna (Östersjöområdet och NV Europa) för 1974 – 2002 visade klart ökande trender.

Sothöna *Fulica atra*

Fig. 16. Index för sothöna *Fulica atra* i Sverige september 1973 -2006 och januari 1968-2007. *Indices for Coot *Fulica atra* in Sweden in September 1973-2006 and January 1968-2007.*

Sothönan tillhör de arter, vars index visar stora förändringar. Beståndet kraschade efter den kalla vintern 1978/79. Nivån i september har sedan legat mycket lågt, men en återhämtning påbörjades efter den senaste kalla vintern 1987 även om det är långt kvar till de första årens höga index. Från omkring 1990 verkade index ha stabiliserat sig på en nivå, som visserligen var lägre än de första åren, men relativt stabil. 2003 – 2005 noterades betydligt högre index, men 2006 var index tillbaka på den låga nivån.

När det gäller sothönan skall noteras att Tåkern och Hornborgasjön, som utgör de kanske viktigaste lokalerna för arten i materialet, inte ingår i indexberäkningarna. Lokala förhållanden som påverkar räkningarna skulle få mycket stort genomslag och styra hela index. Siffrorna från sådana lokaler måste analyseras separat. Förändringarna i Tåkern, där det finns en lång serie, är dock i stort sett desamma som i landet i övrigt.

I Hornborgasjön är situationen en annan eftersom de gynnsamma förhållandena för arten (liksom för många andra) först skapats av restaureringsarbetena och beståndsförändringarna därför endast återspeglar situationen i sjön. Stora antal sothöns räknades i september 2005 vid Hornborgasjön (18800), medan antalet vid Tåkern var mer måttligt (6200). I september 2006 räknades 17700 sothöns vid Hornborgasjön, medan antalet vid Tåkern var 8800.

Sothönans januariindex visar liksom septemberindex en uppgång under 1970-talet, vilken torde ha hängt samman med en serie milda vintrar. Arten kraschade efter vintern 1978/79 och även januariindex låg på en låg nivå. Från januari 1990 har vinterindex ökat mycket markant och var 1994 och 1995 nästan på samma höga nivå som under 1970-talet. 2006 noterade sothönan sitt högsta januariindex hittills. Index för 2007 var något lägre, men ändå det näst högsta värdet under serien.

Internationella index för Östersjöregionen visar liksom de svenska index en hög nivå för de första åren följt av låga index de kommande åren liksom de svenska index. Fluktuationerna under senare år har varit litet annorlunda än de svenska index. Index för NV Europa visade fluktuationer runt en svagt minskande trend.

ÖSTERSJÖINVENTERINGEN

Fig. 17. Karta över södra Sveriges kuster med indelning i olika regioner för de havsbaserade inventeringarna. Endast de regioner som kunde täckas 2007 är markerade.

Map of the southern part of the Swedish coast with division into areas for the aerial surveys of offshore waters in 2007.

Som nämndes inledningsvis hade en totalinventering av Östersjöns sjöfåglar planerats inför vintern 2007, men den kunde som nämnts endast genomföras delvis beroende på väderförhållandena, som endast medgav flygräkningar vid ett fåtal tillfällen under den aktuella perioden som utvidgades till att även omfatta februari och de första dagarna av mars. Inventeringen kommer att fortsättas under vintern 2008, varefter en mer omfattande analys av resultaten kommer att presenteras. Eftersom många observatörer medverkat, speciellt i de omfattande extrainventeringarna efter kusterna i södra Sverige presenteras en sammanfattning av de viktigaste resultaten här. För ytterligare detaljer hänvisas till projektets hemsida där detaljerade utbredningskartor över de havslevande arterna kan laddas ner.

Antalet inräknade sjöfåglar av de olika arterna vid de landbaserade räkningarna efter öppna kustområden presenteras i **Tabell 4**. Jämfört med tidigare totalinventeringar (senast 2004) har antalet för flera arter varit relativt lågt eftersom man under denna milda vinter saknat den koncentration av sjöfåglarna till kustområdena som är normal när inlandslokalerna och de inre fjärdarna i ostkustskärgårdarna är isbelagda.

När det gäller de havslevande sjöfåglarna ger flyginventeringarna inte direkt totalsummor för de olika arterna såsom är fallet vid flyginventeringar i skärgårdarna (senast 2004) då bl.a. viggflockar och andra sjöfåglar i de inre områdena inventerades. I stället räknas antalet sjöfåglar i band längs inventeringslinjen. Vi räknar alla fåglar ut till 200 m på vardera sidan, men en sektor under planet kan inte täckas. Från dessa räkningar kan vi sedan beräkna storleksordningen på sjöfågelbeståndet i de olika områdena. De inventerade områdena vintern 2007 framgår av **Fig. 17**, medan det beräknade antalet havslevande dykänder av de olika arterna återfinns i **Tabell 5**.

Tabell 4. Antalet inräknade sjöfåglar av olika arter vid landbaserade inventeringar inom vissa områden vid midvinterinventeringen 2007.

Number of different waterfowl at ground counts in some regions at the midwinter count in January 2007.

ART	S HALLAND	NV SKÅNE	LANDSKR- FALSTERB	YSTAD- KÄMP	BLEKINGE Skärgård	KALMAR SUND	ÖLAND	GOTL
Gräsand	2290	2327	6074	1376	4601	5001	8154	6908
Kricka	93	12	103	35	3	2	324	492
Bläsand	34	563	4219	30	4	0	308	569
Snatterand		0	0	1	1	91	3	0
Stjärtand	0	0	23	0	1	0	8	0
Bergand	40	0	237	1	621	77	97	4934
Vigg	108	14	3397	181	40337	41646	4177	22284
Brunand	6	0	70	0	2331	106	557	139
Knipa	170	239	2697	2319	1577	2073	3312	3440
Alfågel	0	3	0	176	43	79	6305	1005
Svärta	0	20	0	0	3	0	9	8
Sjööorre	370	145	4	0	45	0	4	47
Melanitta sp	3600	0	0	0	0	0	0	0
Ejder	1414	1156	254	36	41	17	186	24
Småskrake	22	100	744	208	178	88	924	601
Storskrake	1	12	25	87	760	1459	792	1475
Salskrake	0	2	22	0	650	213	362	748
Gravand	5	31	135	12	3	0	63	13
Knölsvan	17	93	1859	29	840	1422	2113	2584
Sångsvan	16	7	102	0	277	69	166	610
Sothöna	42	79	2071	395	9512	2049	413	1295
Storlom	0	1	1	0	4	0	12	3
Smålom	0	162	0	0	1	0	27	2
Vitn. Islom	0	0	0	0	0	0	1	1
Skäggdopping	15	209	40	37	501	51	5	53
Gråhakedopping	0	0	0	0	1	1	3	13
Svarthakedopping	0	34	0	3	0	0	0	2
Smådopping	0	6	43	1	21	0	0	7
Häger	4	8	17	1	49	53	89	320
Storskarv	204	828	1207	165	676	902	662	0
Sillgrissla	0	11	0	0	1	0	0	1001
Tordmule	0	2	0	0	3	0	4	0
Tobisgrissla	0	0	0	0	0	0	28	0

Tabell 5. Det skattade beståndet av olika havslevande andfåglar i de flyginventerade delarna av södra Östersjön vintern 2007. Karta över delområdena återfinns i **Fig. 17**.

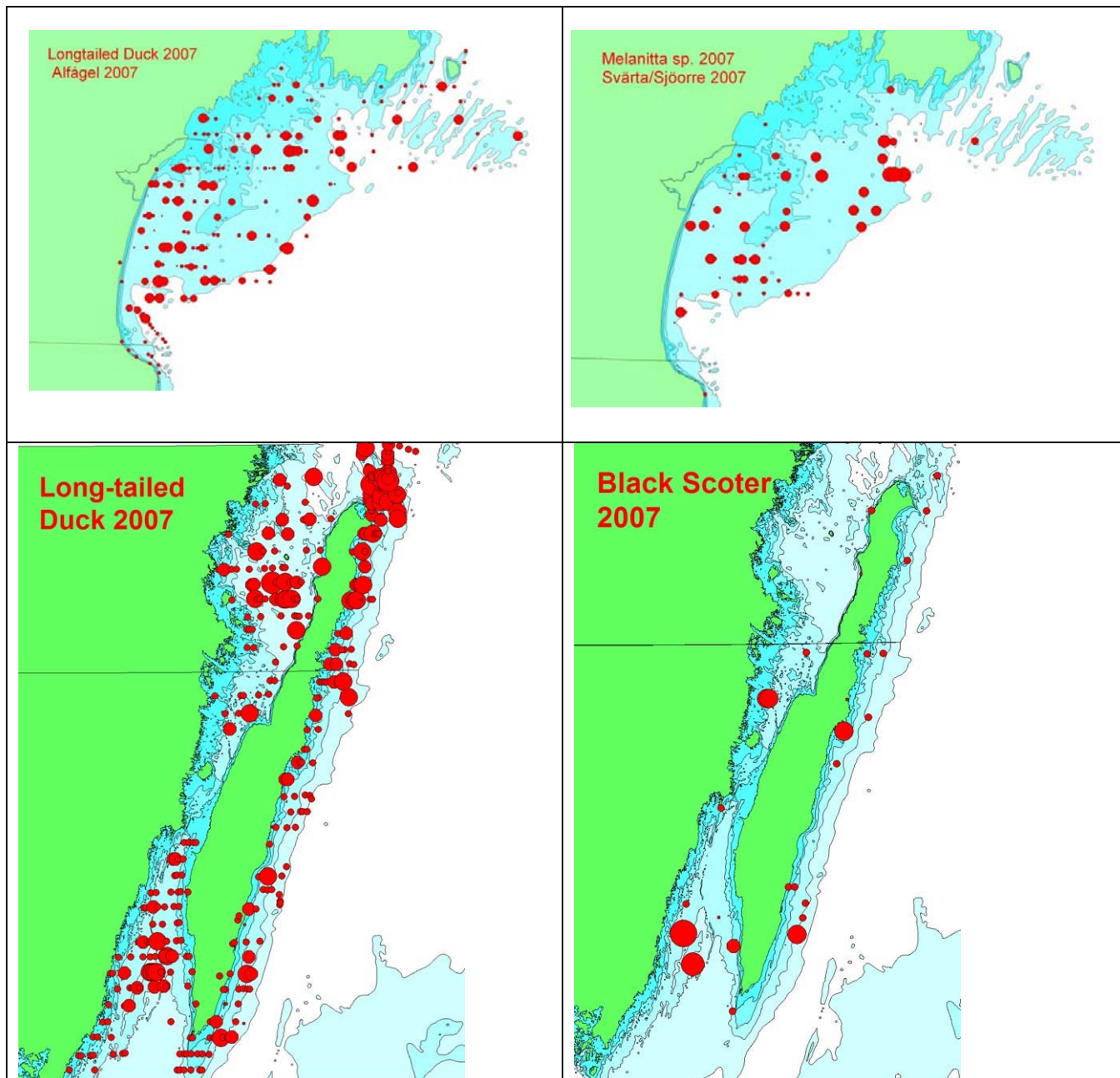
Total estimated numbers of different seaducks in the Swedish areas of the Baltic covered by aerial surveys in the winter of 2007. Map of the different areas is found in Fig. 17.

Område	Ejder	Svärta	Sjöorre	Alfågel	Småskr	SUMMA
Öland N grund	2300	0	0	11000	20	13330
Öland ostkust	1500	1850	3220	19000	280	25850
Kalmar-sund	1450	870	20640	23000	920	46880
Blekinge skärg	450	0	0	300	30	780
Hanö-bukten	1100	3240	13500	23000	230	41070
Skåne sydkust	300	10	560	2200	200	3270
Falsterbo-området	10500	180	2100	1700	2600	17080
SUMMA	17600	6150	40030	80200	4280	148260

Totalt sett beräknades det inventerade området hysa 148000 havsdykänder vid inventeringen 2007. Den vanligaste arten var inte oväntat alfågeln med 80 000 eller mer än 50 % av de räknade sjöfåglarna. Mer oväntat var att inte mindre än 40 000 sjöorrar beräknades övervintra i det aktuella området.

Betydande koncentrationer av sjöfåglar förekom i hela det inventerade området utom i det centrala området utanför Blekinges skärgård, där lämpliga grundområden för dessa arter i princip saknas.

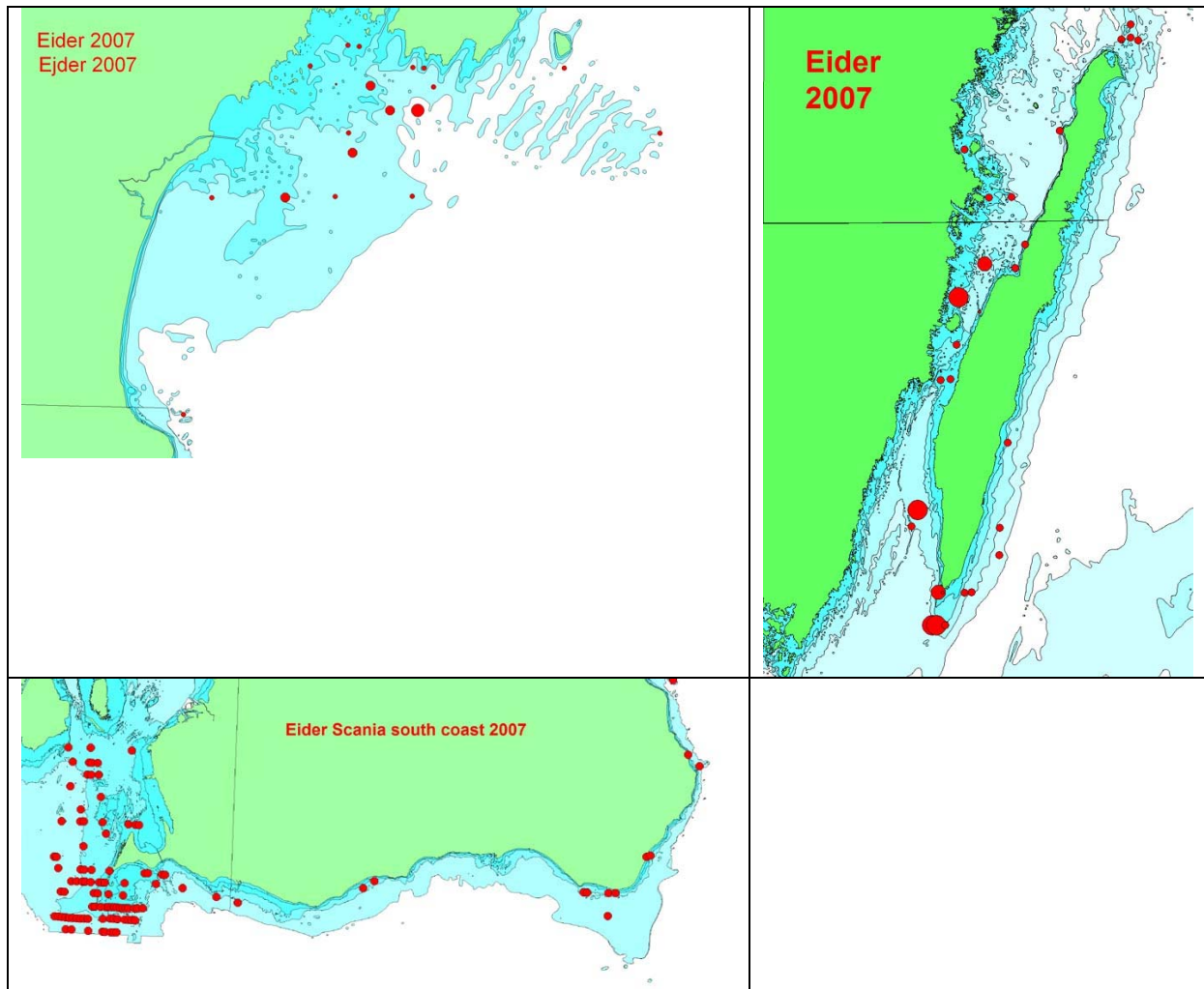
Sjöfåglarna är inte jämnt fördelade över havsområdena utan förekommer koncentrerade till vissa bankar och andra grundområden ofta på relativt djupt vatten (upp till 20 – 30 m) och ofta på betydande avstånd från land. Som exempel på utbredning för de havslevande arterna visas några exempel i **Fig. 18** och **Fig. 19**. Ytterligare utbredningskartor återfinns på projektets hemsida.

Fig. 18. Utbredning för alfågel (vänster) och svärta/sjöorre (höger) vid inventeringarna i Hanöbukten samt Öland/Kalmarsund vintern 2007.

Distribution of Long-tailed Duck (left) and Scoters (right) at the aerial surveys in Hanöbukten and Öland/Kalmarsund in the winter of 2007.

Hanöbukten och Ölands farvatten är sedan gammalt välkända lokaler för betydande antal alfåglar. Vid inventeringarna påträffades också stora antal i dessa områden. Alfåglar vid norra Ölands grund var dock betydligt färre än vad som förväntats (11 000) med utgångspunkt från vad som kan ses ibland från fyren på Norra Öland. Antalet inventeringar i området är emellertid mycket få och den bristfälliga information som finns tyder på att det kan ske betydande rörelser mellan de olika utsjöbankarna, varför antalet kan variera rätt kraftigt mellan olika inventeringstillfällen. Det stora antalet observerade sjöorrar i havsområdena är intressant med tanke på hur få sjöorrar som ses från land.

Fig. 19. Utbredning av ejder inom olika områden efter den sydsvenska kusten vintern 2007.
Distribution of Eider in different areas along the coasts of south Sweden in the winter of 2007.

Tidigare inventeringar har visat att ejderförekomsten i Östersjön normalt är ganska ringa. Detta bekräftas av inventeringarna vintern 2007 (**Fig. 19**). Betydande koncentrationer noterades runt Falsterbohalvön och i den södra delen av Öresund, medan endast mindre spridda flockar förekom efter övriga inventerade kuster även om en del flockar sågs ute till havs både i Hanöbukten och Kalmarsund.

GÅSINVENTERINGARNA

Tabell 6. Antalet gäss av de olika arterna inräknade vid gåsinventeringarna i Sverige 2006-2007.

Total number of geese of the different species counted at the counts in Sweden in 2006 – 2007.

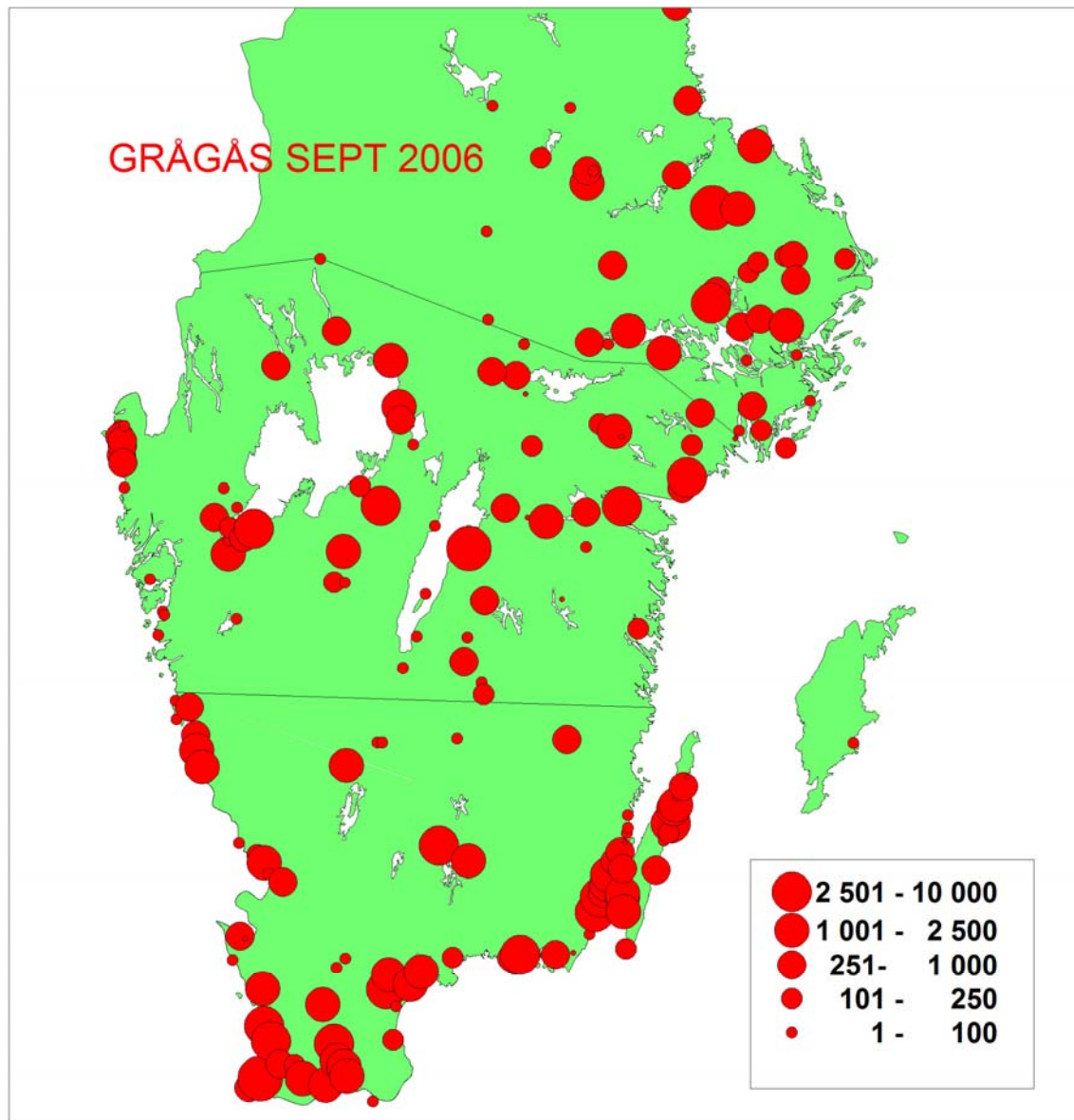
	Sept 06	Okt 06	Nov 06	Jan 07
Sädgås <i>Anser fabalis</i>	31142	43215	46731	39147
Spetsbergsgås <i>Anser brachyrhynchus</i>	273	197	146	153
Grågås <i>Anser anser</i>	205106	126906	54054	39147
Bläsgås <i>Anser albifrons</i>	204	9566	20978	20281
Fjällgås <i>Anser erythropus</i>	97	25	0	1
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	37322	21110	38578	49920
Vitkindad gås <i>Branta leucopsis</i>	18806	78803	36502	3114
Prutgås <i>Branta bernicla</i>	117	443	88	2
Rödhsalsad gås <i>Branta ruficollis</i>	0	0	2	1

Antalet gäss av de olika arterna som räknats in vid gåsinventeringarna 2006 – 2007 framgår av **tabell 6**. Totalsummor för hela inventeringsserien för de viktigaste arterna redovisas nedan när de olika arterna behandlas. Till skillnad från tidigare årsrapporter redovisas inte längre några tabeller med antalet gäss på de olika lokalerna under de senaste åren. Dessa tabeller finns fortfarande att tillgå på projektets hemsida

www.biol.lu.se/zoekologi/waterfowl/index.htm. Den som inte har tillgång till INTERNET, men som önskar få tabellerna ombuds kontakta mig så sänder jag en papperskopia av tabellerna. De vanligaste arterna diskuteras närmare nedan.

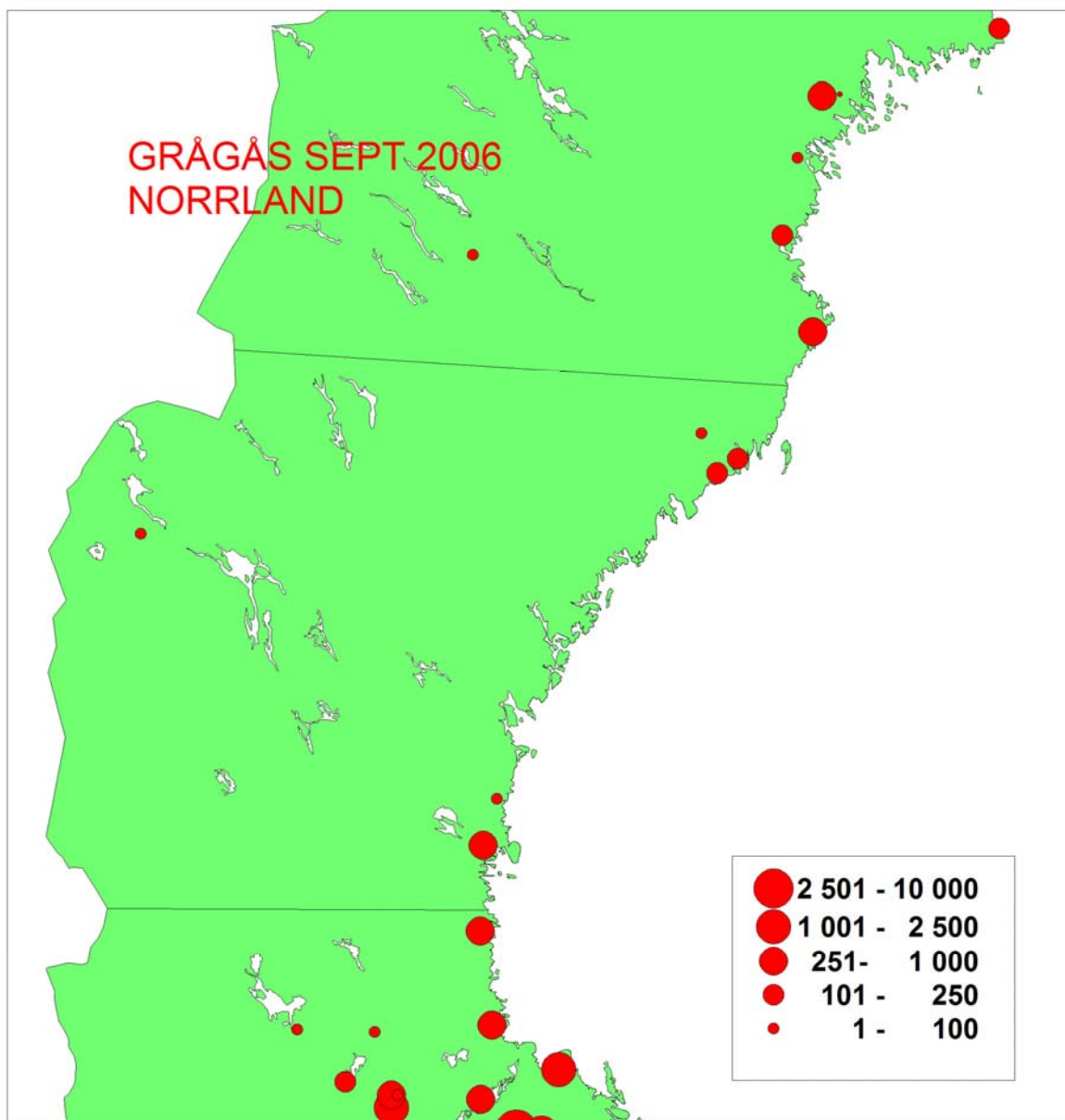
Grågås *Anser anser*

Septemberinventeringarna av grågås har nu genomförts under 24 säsonger sedan starten 1984. Under de år inventeringarna pågått ökade antalet inräknade grågäss i Sverige markant från ca 20 000 1984 till 152 839 i september 2004 och över 200000 de senaste septemberinventeringarna (205 000 i september 2006). Även om inventeringen avser att vara fullständig så saknas de flesta år uppgifter från en del lokaler som tidigare hyst betydande höstflockar. I vissa fall kanske detta beror på att det saknats gäss på lokalen ett visst år och man inte har ansett det meningsfullt att rapportera ett helt negativt resultat, medan det andra år kanske finns gäss som inte rapporterats. Gässen sprider sig också till nya lokaler, vilket också medför att en del gäss inte kommer med vid inventeringen. Jag håller det därför inte för osannolikt att det kan ha funnits ytterligare 20 000 – 30 000 grågäss i landet, vid inventeringarna 2003 och 2004. I september 2005 och 2006 gjordes speciella insatser tillsammans med viltskadecentrum för att täcka in landets tranor och grågäss, varför inventeringarna var mer fullständig dessa år. Till en stor del beror alltså skillnaderna i antal mellan 2004 och 2005 på bättre täckning i inventeringen. Men trots detta kan det fortfarande finnas lokaler som vi missade 2005 och 2006.

Fig. 20. Grågåsens *Anser anser* utbredning i södra Sverige vid septemberinventeringen 2006.
Distribution of Greylag Goose Anser anser in south Sweden at the September count 2006.

Som framgår av kartan i **Fig. 20** är grågåsen i september väl spridd över större delen av södra Sverige även om den är vanligast i slättbygderna och efter kusterna. Jämfört med de första åren har grågåsen spritt sig till ett betydande antal nya lokaler. De speciella insatserna vid den gemensamma tran/grågåsinventeringen 2005 och 2006 har lett till att många nya lokaler blivit kända, bl.a. i norra Sverige, men här är grågåsen i huvudsak koncentrerad till kusterna (**Fig. 21**).

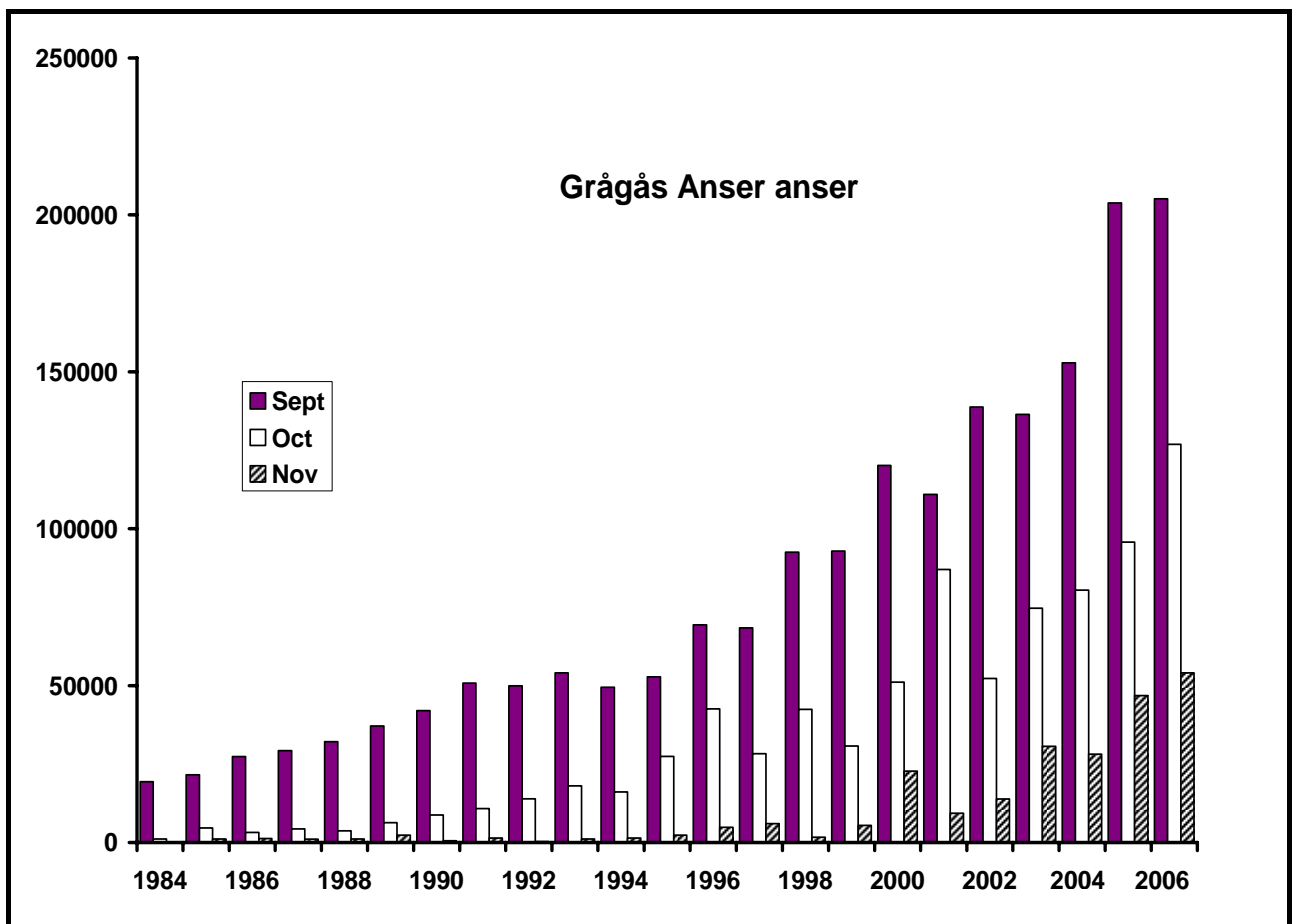

Fig. 21. Grågåsens *Anser anser* utbredning i norra Sverige vid septemberinventeringen 2006.
Distribution of Greylag Goose Anser anser in north Sweden at the September count 2006.

Ökningen har emellertid inte varit kontinuerlig hela tiden (**Fig. 22**). De första åren var den jämn, men efter 1991 tycktes antalet plana ut kring något över 50 000. En rejäl ökning i antalet inräknade gäss följde sedan och mellan september 1995 och september 2000 fördubblades antalet inräknade grågäss i landet. En del av ojämnheter i kurvan kan säkert återföras till olika väderleksförhållanden. Vissa år har fler grågäss lämnat Sverige före inventeringen jämfört med andra år.

Antalet inräknade grågäss vid inventeringarna i oktober och november har också visat en stadig ökning genom åren, vilket framgår av diagrammet. 2006 var inget undantag och nya rekordnoteringar noterades med 126000 i oktober och 54 000 kvar i landet i november.

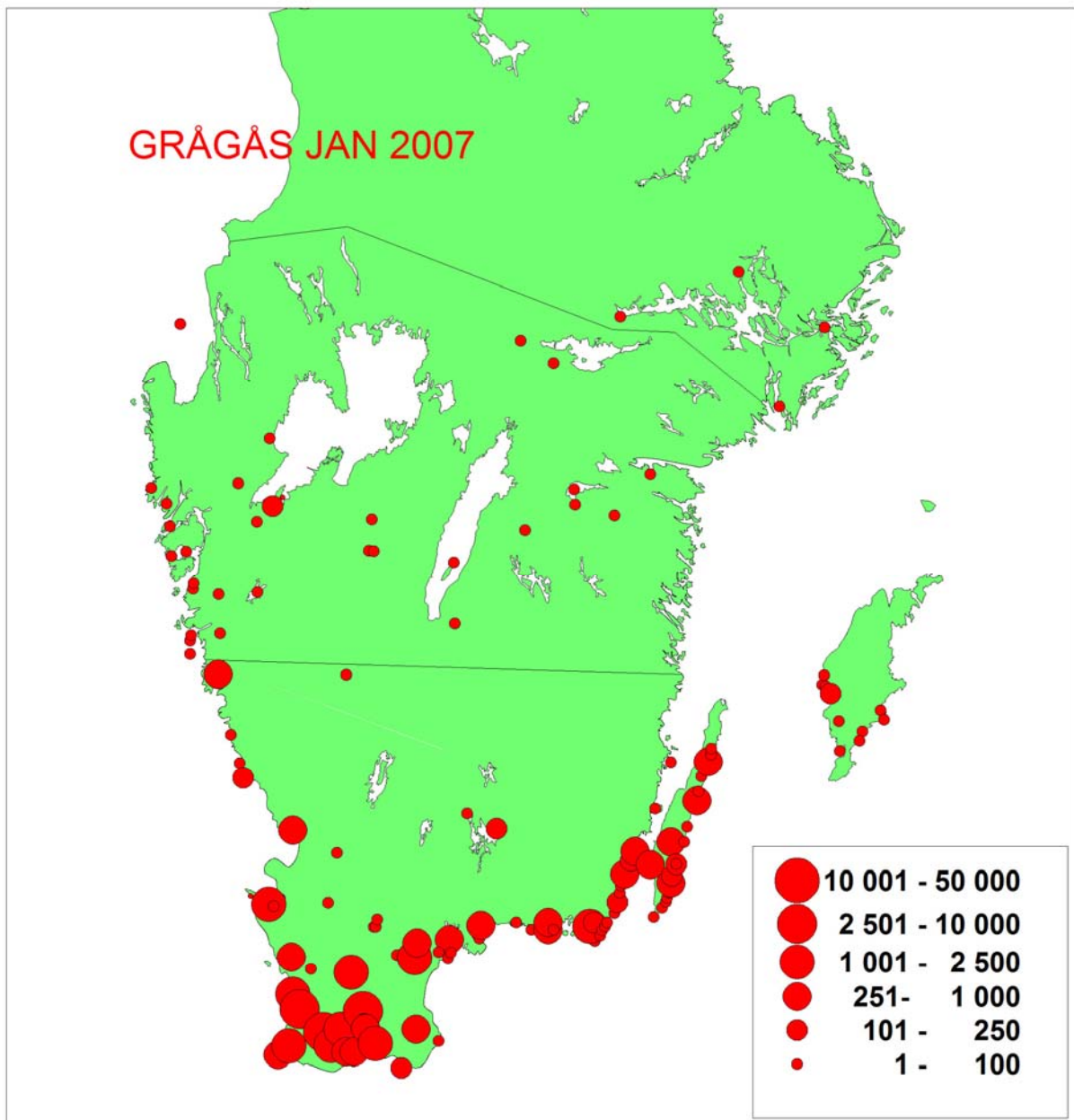
Antalet grågäss i januari har varierat en del beroende på vinterns hårdhet (**Fig. 23, 24**), 2004 inräknades inte mindre än 6885 grågäss, men det överträffades 2005 med 20000 inräknade, januari 2006 var en relativt kall månad med en del snö. Totalt sågs 5847 grågäss på de inventerade lokalerna. Den milda vintern 2007 fanns det inte oväntat väsentligt fler grågäss i Sverige än föregående vintrar. Nästan 50 000 räknades in och man kan utgå ifrån att det nog fanns ännu fler på icke besökta lokaler. Grågässen förekom också spridda över en stor del av södra Sverige (**Fig. 23**). Många grågäss som lämnat landet under hösten hade också hunnit återvända till Sverige på en tidig vårflyttning, vilket visats i märkningsprojektet.

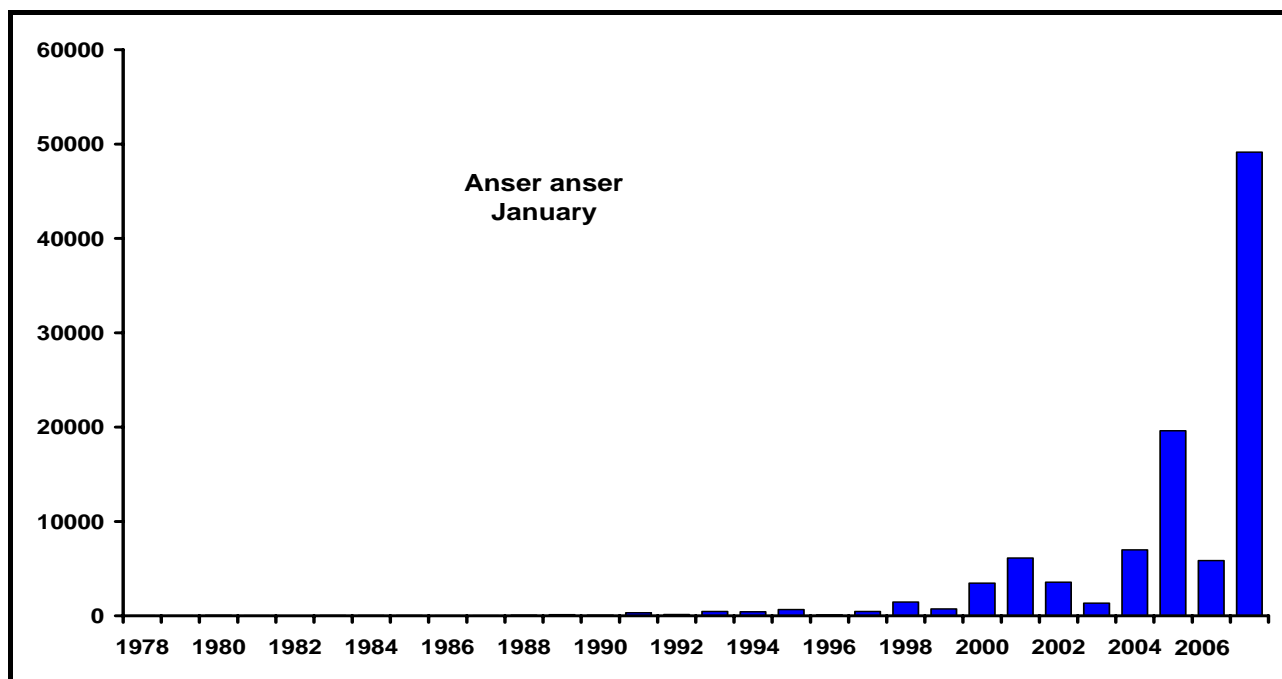
Fig. 22. Antalet inräknade grågäss *Anser anser* i Sverige vid höstinventeringarna i Sverige 1984 - 2006.

Number of Greylag Geese Anser anser counted in Sweden during autumn counts in 1984 – 2006.

Fig. 23. Grågåsens *Anser anser* utbredning i södra Sverige vid januariinventeringen 2007.
Distribution of Greylag Goose Anser anser in south Sweden at the January count in 2007.

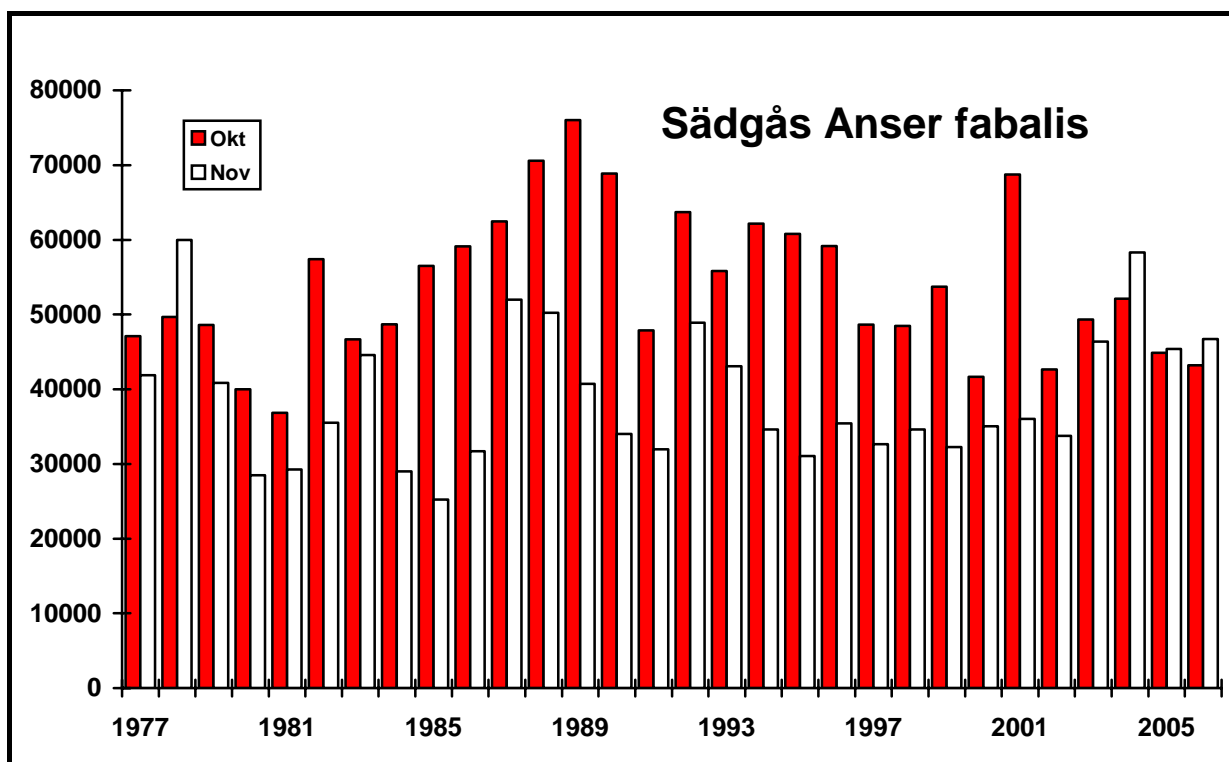
Fig. 24. Antalet grågäss *Anser anser* vid januariinventeringarna i Sverige 1978 – 2007.
Number of Greylag Geese Anser anser at the January counts in Sweden 1978 – 2007.

Sädgås *Anser fabalis*

För sädgåsen är oktoberinventeringen den viktigaste eftersom vi då har beståndet väl samlat på ett måttligt antal lokaler och frostperioder ännu inte hunnit påverka sädgåsens utbredning. I oktober finns också en mycket stor del av världs-beståndet av skogssädgäss inom landets gränser. I november (vissa år) och särskilt i januari har en betydande del av sädgåsen flyttat ut ur landet och den andel av beståndet vi har kvar är starkt beroende av väderleksförhållandena.

Vid årets oktoberinventering var antalet sädgäss lågt liksom under flera av de föregående höstarna med undantag för 2001. Några sädgåsflockar skulle ha kunnat förbises på lokaler som inte inventerats, men detta kan knappast förklara den stora skillnad som föreligger gentemot flera tidigare år. Oktober 2006 faller väl in i den bild vi sett de senaste åren sedan 1997 med låga antal.

Till skillnad från oktoberinventeringarna har antalet sädgäss i landet i november varit betydligt mer stabilt om man undantar ett par av de första åren. Antalet sädgäss i november har de flesta år legat mellan 30 000 och 40 000 med ganska måttliga fluktuationer. De senaste fyra novembersummorna har dock varit något högre med mer än 45000 sädgäss i landet.

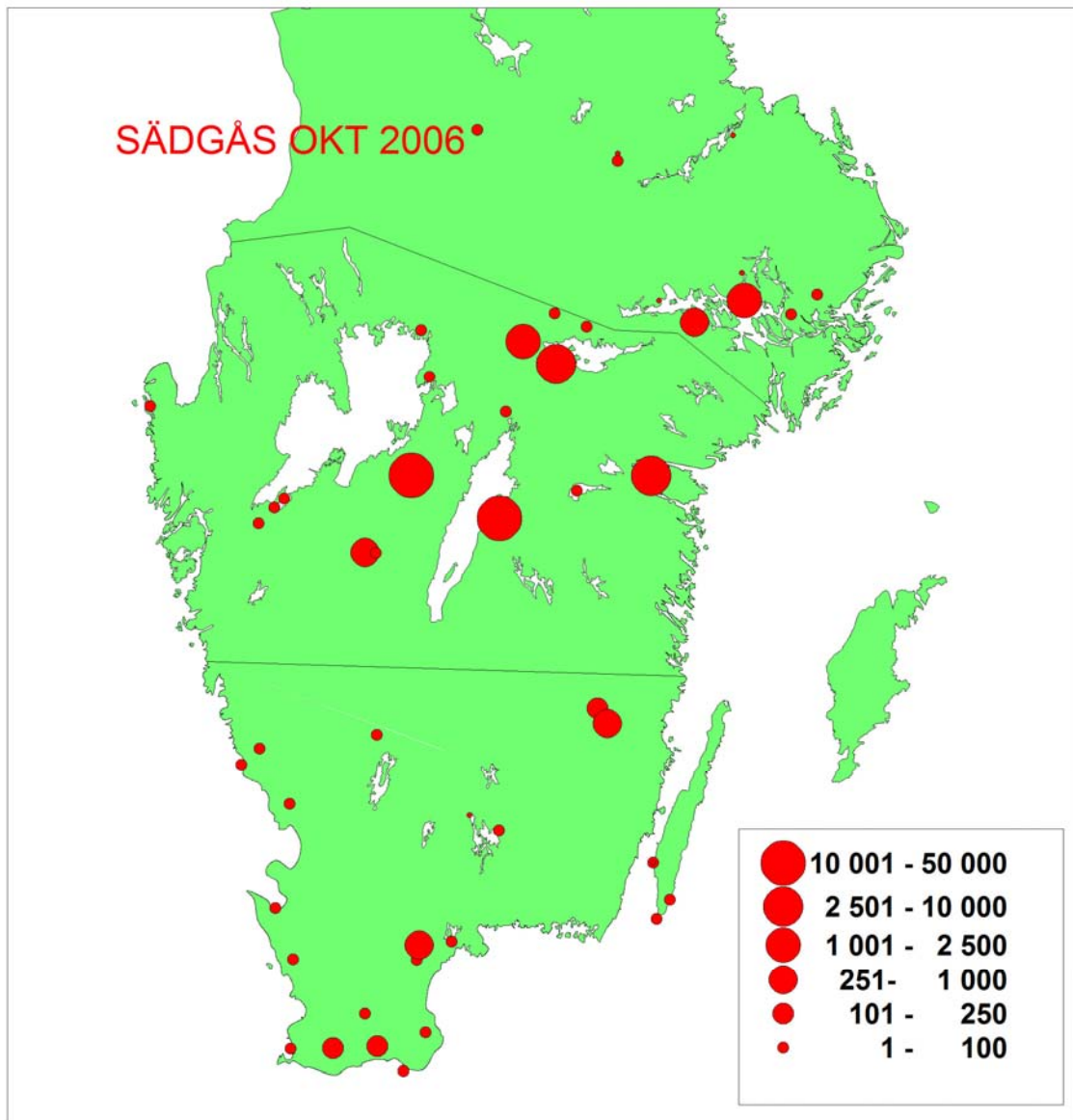
Fig. 25. Antalet sädgäss *Anser fabalis* vid höstinventeringarna i Sverige 1977 – 2006.
Number of Bean Geese Anser fabalis at the autumn counts in Sweden 1977 – 2006.

Som påpekats i tidigare rapporter visar de svenska inventeringsresultaten för oktober en nedåtgående trend för sädgåsen i landet från toppnoteringen med 80 000 1989 till ca 50 000, även om högre antal räknades i oktober 2001. Denna oktobersiffra sticker emellertid av markant från mönstret i övrigt. Man kan kanske inte utesluta att en del gäss hunnit förflytta sig mellan olika räkningslokaler under räkningsperioden, vilket kan ha påverkat resultatet uppåt.

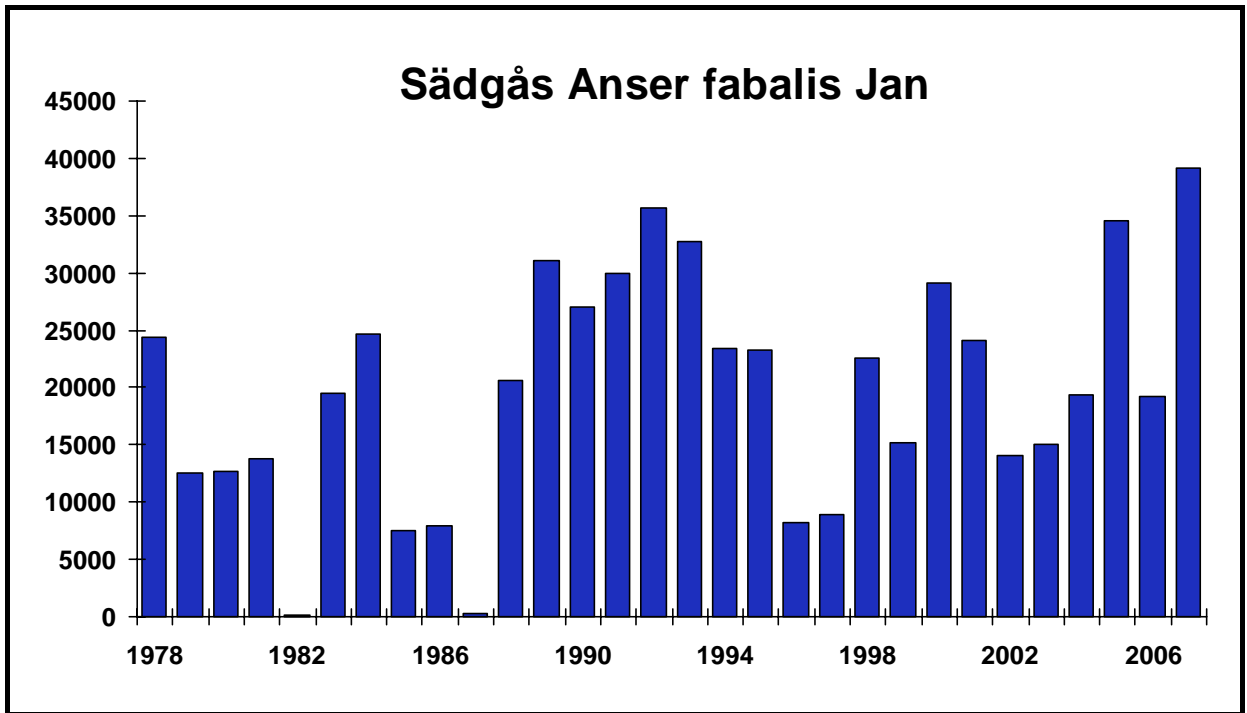
Under hösten 2003 startade åter intensiva studier av sädgåsen i norra Tyskland och Polen, där resterande taiga-sädgäss brukar finnas om höstarna. Preliminära resultat från dessa inventeringar tyder på en reell minskning av sädgåsbeståndet. Totalt torde det europeiska beståndet av taigasädgås nu vara ca 70000 – 90000 och inte över 100000, som antagits tidigare.

Januari 2007 var mycket mild före inventeringen, vilket medförde att årets januari-siffra var den högsta för sädgåsen sedan starten med 39270 inräknade individ. Generellt har januari antalet visat en betydande variation mellan åren beroende på väderförhållandena, vilket gör att januariinventeringen knappast kan ge ett säkert underlag för att bedöma populationsutvecklingen.

Bland sädgåsen har ett mindre antal tundra sädgäss kunnat urskiljas bland de dominerande taigasädgässen, sålunda sågs minst 74 tundra gäss vid novemberinventeringarna.

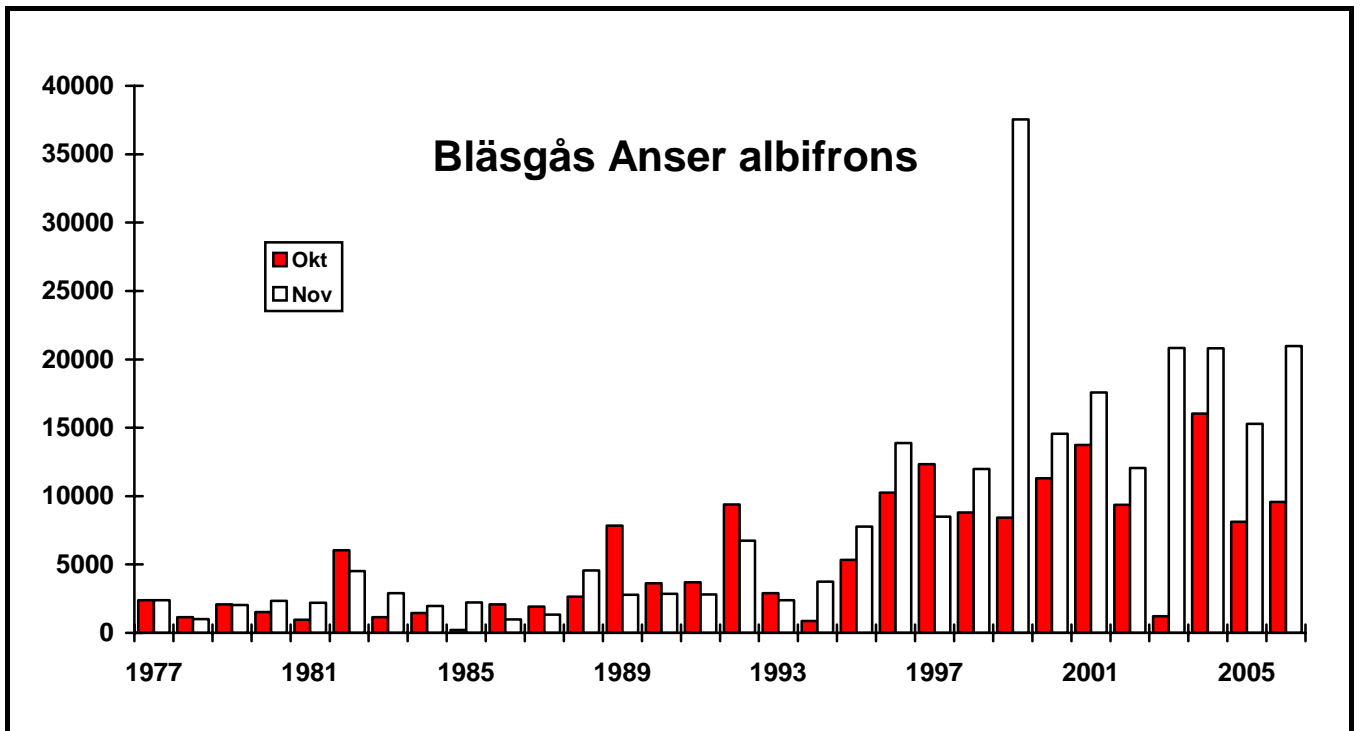

Fig. 26. Sädgåsens *Anser fabalis* utbredning i Sverige vid oktoberinventeringen 2006.
The distribution of Bean Goose Anser fabalis in Sweden at the October count in 2006.

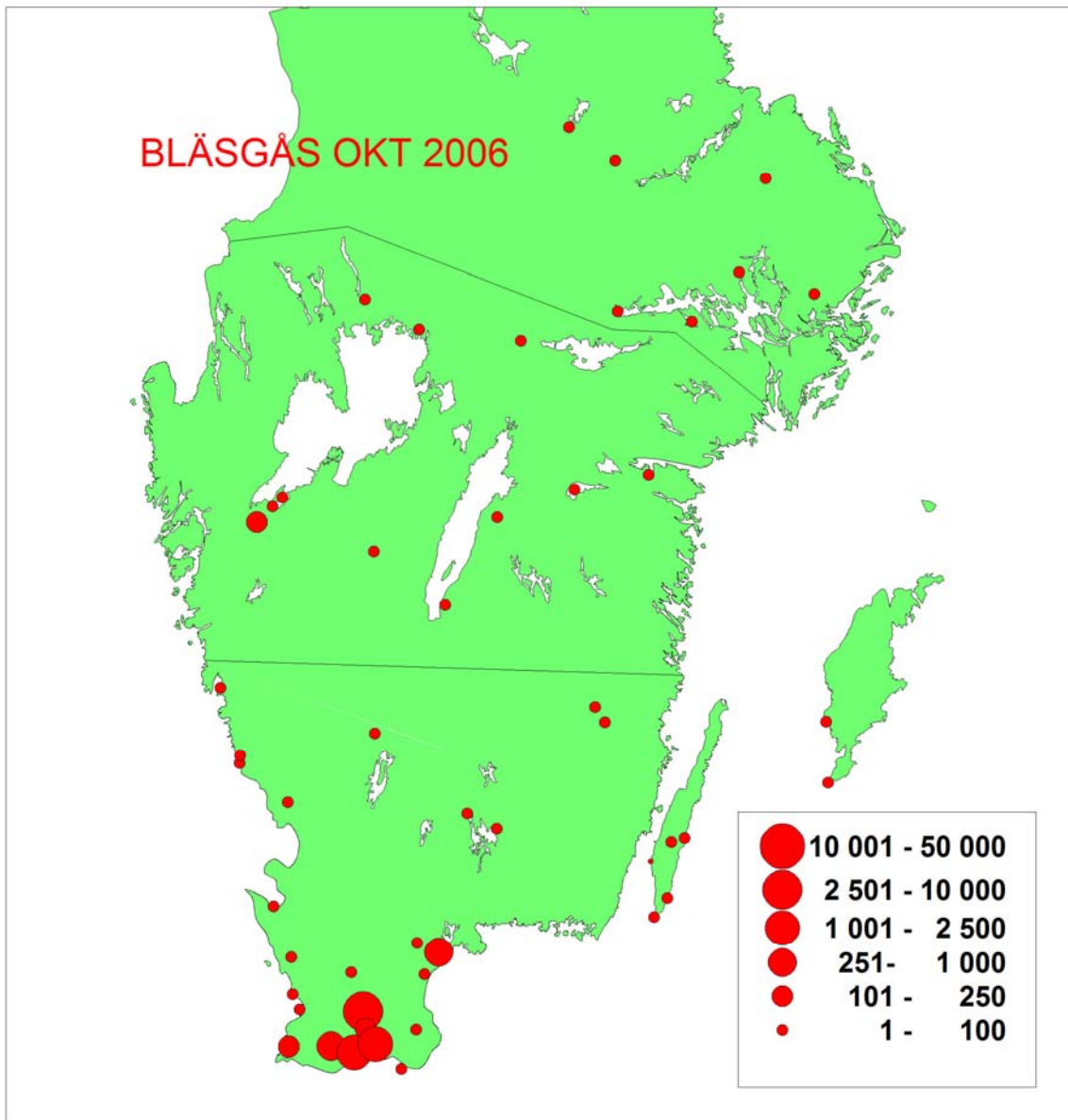

Fig. 27. Antalet sädgås *Anser fabalis* vid januariinventeringarna i Sverige 1978 – 2007.
Number of Bean Geese Anser fabalis at the January counts in Sweden 1978 – 2007.

Bläsgås *Anser albifrons*

Fig. 28. Antalet bläsgås *Anser albifrons* vid höstinventeringarna i Sverige 1977 – 2006.
Number of White fronted Geese Anser albifrons at the autumn counts in Sweden 1977 – 2006.

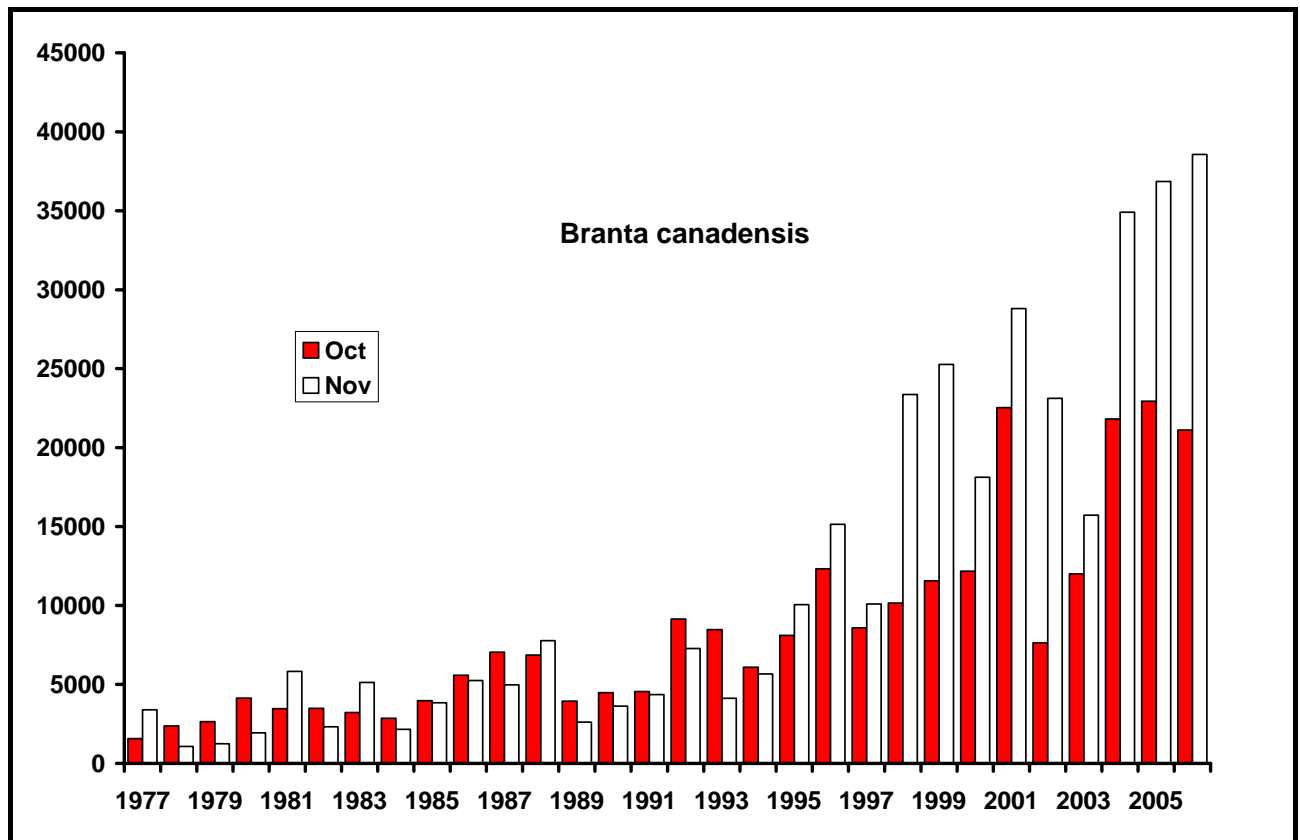

Fig. 29. Bläsgåsens *Anser albifrons* utbredning i Sverige vid oktoberinventeringen 2006.
*The distribution of White-fronted Goose *Anser albifrons* in Sweden at the October count in 2006.*

De senaste åren har antalet bläsgäss i oktober vanligen varierat mellan 8000 och 12000 individ, medan antalet före 1995 vanligen var väsentligt lägre. 2006 och avvek inte från denna bild. I november har bläsgässen normalt varit fler och det gällde även för 2005, då mer än 15000 och 2006 då mer än 20000 räknades in på de olika lokalerna. Merparten av alla bläsgäss har setts i Skåne.

Bläsgåsen är ganska känslig för frost och under kalla vintrar saknas den nästan helt i landet. 2007 var en extremt mild vinter åtminstone fram till och med midvinterinventeringen. Antalet bläsgäss var också högt, över 20 000 att jämföra med den tidigare högsta januarisumman på 7000 2001.

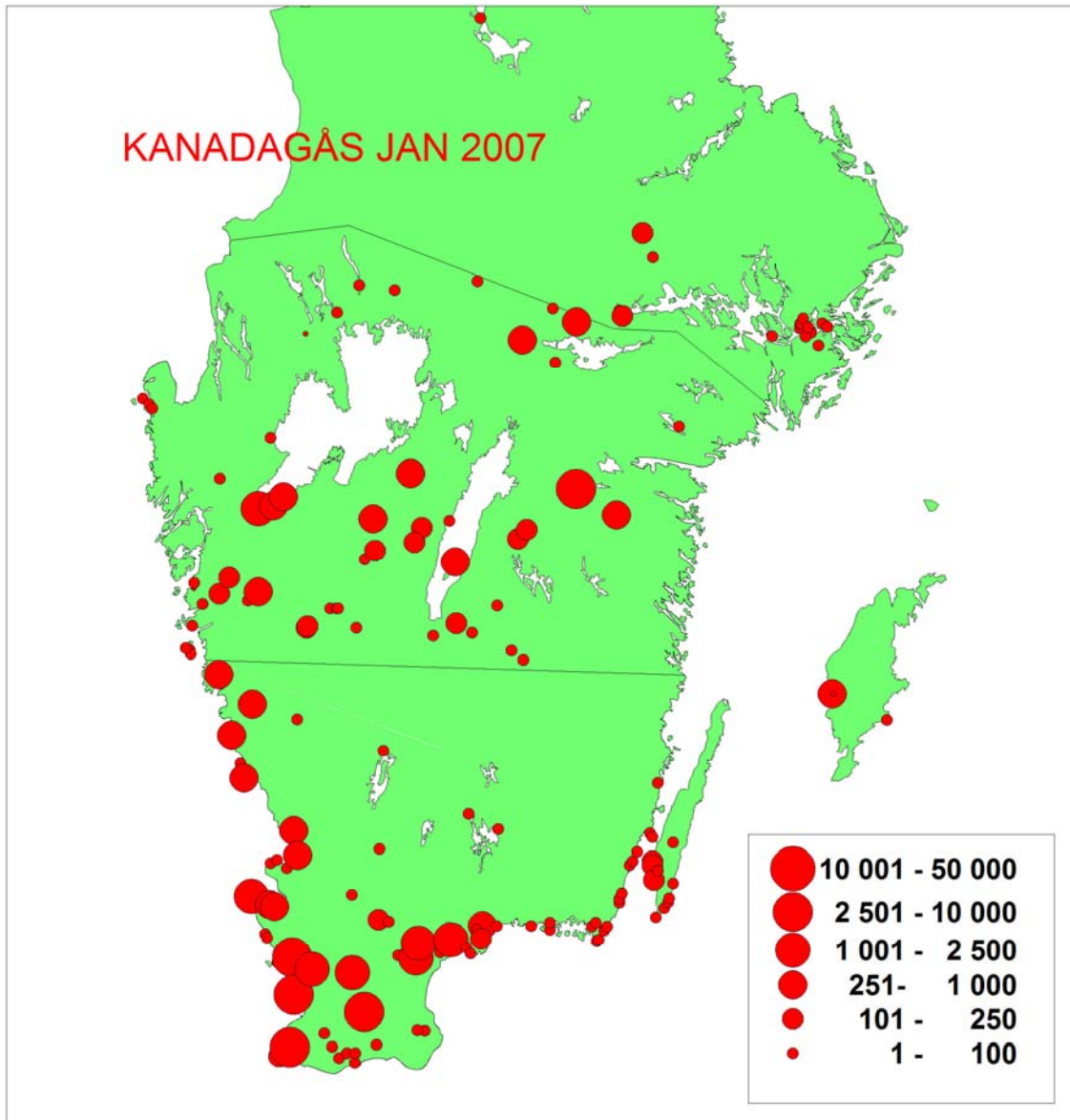
Kanadagås *Branta canadensis*

Fig. 30. Antalet kanadagäss *Branta canadensis* vid höstinventeringarna i Sverige 1977 – 2006. *Number of Canada Geese *Branta canadensis* at the autumn counts in Sweden 1977 – 2006.*

Kanadagåsen förekommer mer spridd än sädgåsen och omfattas därför inte lika effektivt av inventeringarna som denna. Under höstarna ses sålunda endast en mindre del av landets kanadagäss på de inventerade lokalerna. Det är svårt att skatta hur stor del av beståndet som täcks in under hösten eftersom arten är mycket spridd vid denna tid på året. Siffrorna från de lokaler som inventeras redovisas i tabellerna, men det går inte att få en klar uppfattning av beståndets storlek genom att titta på totalsummorna. Höstinventeringarna visar däremot mycket tydligt kanadagåsens markanta ökning genom åren. Skillnaderna mellan de tre senaste åren var dock inte särskilt markanta. I sammanhanget måste man emellertid tänka på att en hel del lokaler som inventerats de senaste åren kanske inte täcktes lika bra i början. Generellt har antalet kanadagäss vid inventeringarna i oktober och november legat väsentligt lägre än januarisummorna.

I samband med den stora satsningen på gås/traninventering i september 2005 kom en betydligt större andel av kanadagåslokalerna att täckas tidigt på hösten. Vid denna inventering räknades också inte mindre än 43500 kanadagäss, men man måste nog räkna med att en hel del kanadagäss har förbisetts trots den ökade täckningsgraden. Täckningsgraden vid den andra gås/traninventeringen var bättre än 2005, men ändå räknades endast 37300 kanadagäss i september 2006. Gås/traninventeringarna i september 2005 och 2006 har också visat att det finns en hel del kanadagäss i norra Sverige på hösten. Täckningen var sämre här under tidigare år.

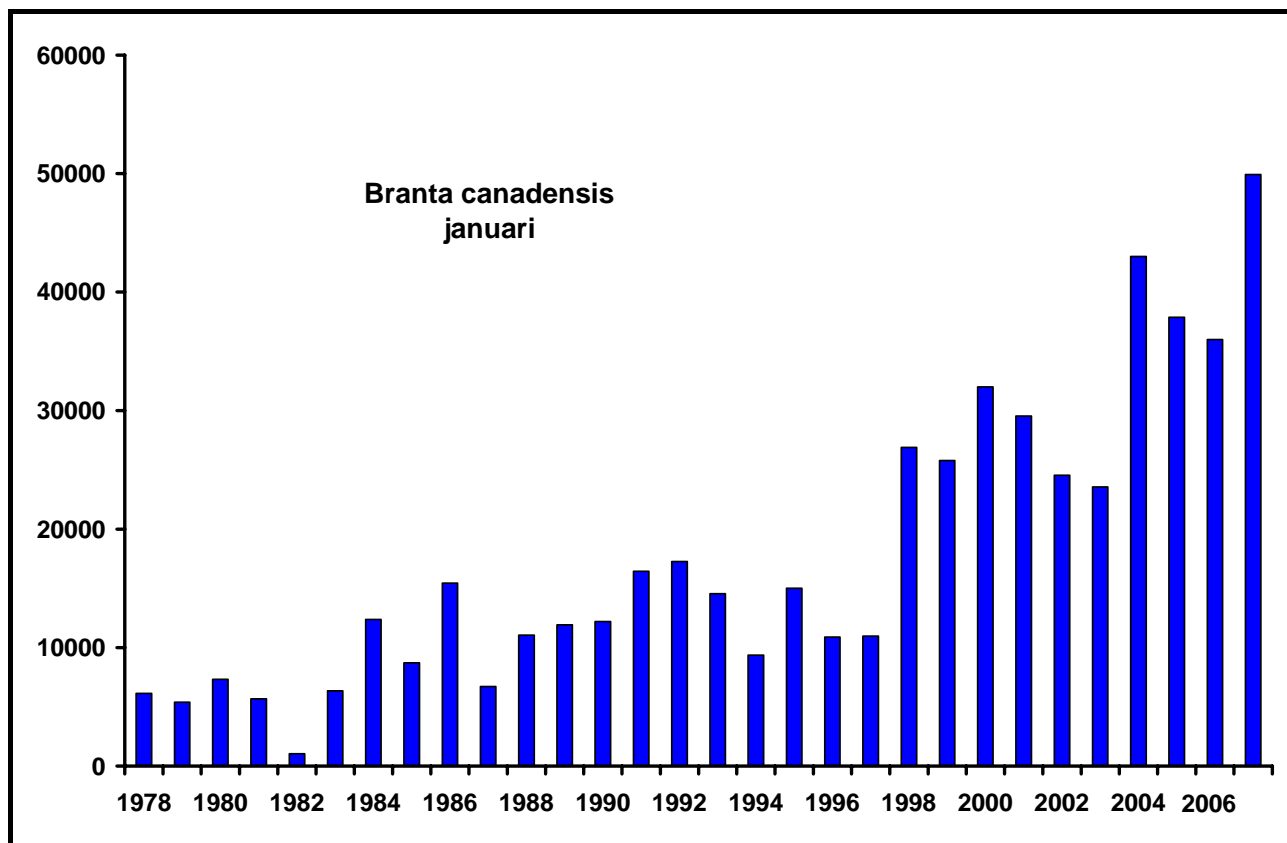

Fig. 31. Kanadagässens *Branta canadensis* utbredning vid januari inventeringen 2007.
The distribution of Canada Geese Branta Canadensis in south Sweden at the January count in 2007.

I januari har merparten av kanadagässen de flesta år lämnat landet norr om Skåne. De är mer koncentrerade och räkningarna motsvarar bättre det antal kanadagäss som finns i landet, även om det fortfarande kan finnas en del oräknade flockar i områden som inte besökts. Trots att januari 2007 före inventeringen var osedvanligt mild och många kanadagäss fanns kvar i områdena norr om Skåne, så räknades inte mindre än 49900 kanadagäss. Förmodligen fanns därutöver en hel del kanadagäss på lokaler som inte kunnat täckas i denna is och snöfria januari. Man kan kanske utgå ifrån att fler kanadagäss fanns kvar i landet denna milda vinter än föregående år. Man torde kunna räkna med att beståndet i januari 2007 var av storleksordningen 60000 – 70000.

Den tidigare högsta summan med 42000 kanadagäss i Sverige räknades i januari 2004 trots att vintern var relativt kall. Av dessa sågs som vanligt merparten eller 33000 räknades in i Skåne. Januari 2005 och 2006 var antalet kanadagäss i Sverige lägre.

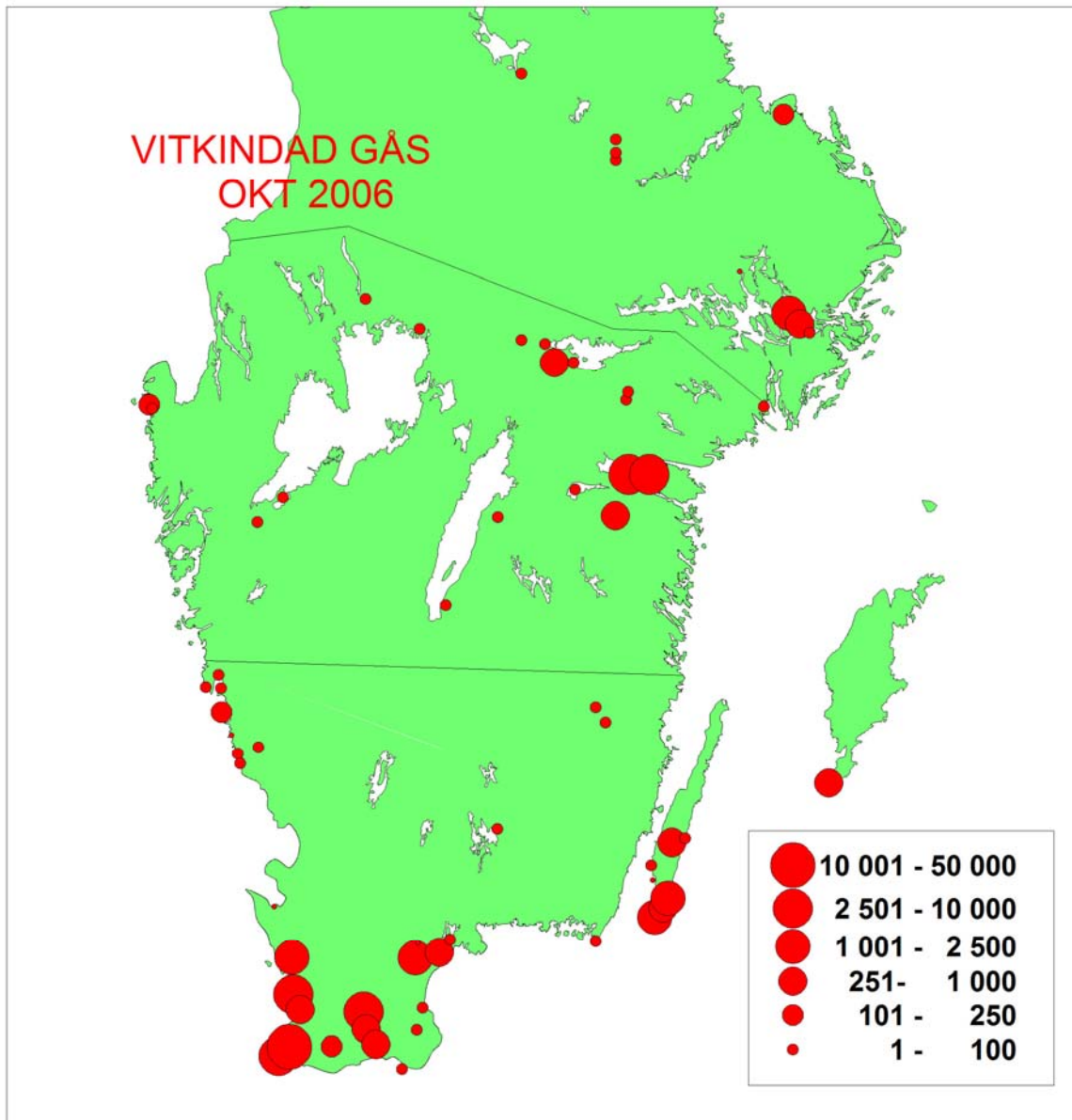
Fig. 32. Antalet kanadagäss *Branta canadensis* vid januariinventeringarna i Sverige 1978 – 2007.
Number of Canada Geese Branta canadensis at the January counts in Sweden 1978 – 2007.

Vitkindad gås *Branta leucopsis*

Den vitkindade gåsen tillhör de arter som mest markant ändrat sina rastvanor under de senaste åren. Under de första årens inventeringar förekom endast små grupper och flockar blandade med de andra arterna. Under 1990-talet började emellertid större antal dyka upp och mer än tusentals gäss kunde ses.

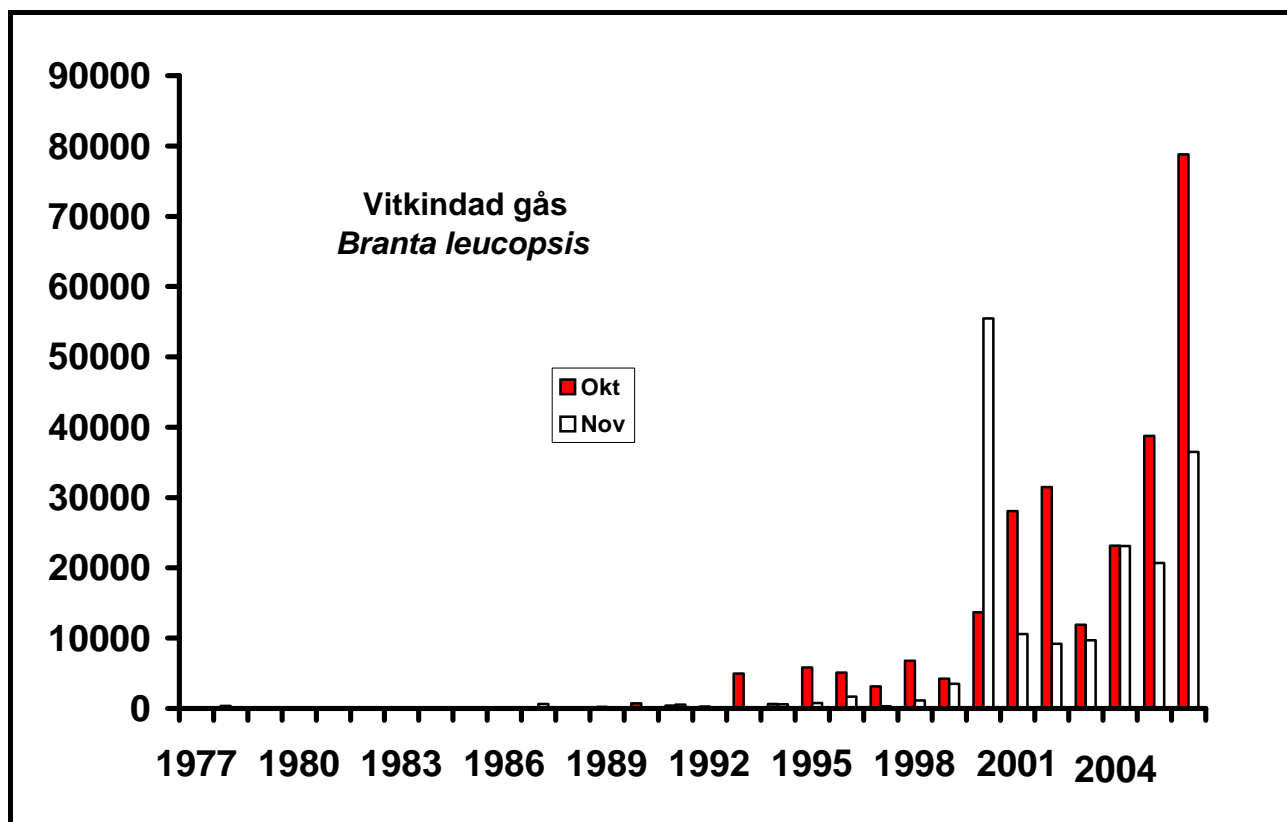
Hösten 2000 inträffade en formlig invasion av vitkindade gäss i sydligaste Sverige med rekordmånga 55000 i södra Sverige vid novemberinventeringen. Även de kommande höstarna sågs många vitkindade gäss. Hösten 2006 var det dags för en ny rekordnotering, inte mindre än 78 000 räknades in i oktober och 36500 i november. Merparten av de vitkindade gässen har setts i sydvästra Skåne och särskilt då i sydvästhörnet med Foteviken som centrum. Oktober och novembersiffrorna för området var 38 000 resp. 22 000.

I januari ses normalt endast mindre flockar även om vissa årssummor kommit över 100 observerade. Januari 2007 var osedvanligt mild fram till och med midvinterinventeringen och inte mindre än 3144 vitkindade gäss registrerades mot den tidigare högsta noteringen på 1042 i januari 2006.

Fig. 33. Vitkindade gåsens *Branta leucopsis* utbredning i Sverige vid oktoberinventeringen 2006.

*The distribution of Barnacle Geese *Branta leucopsis* in Sweden at the October count 2006.*

Fig.34. Antalet vitkindade gäss *Branta leucopsis* vid höstinventeringarna i Sverige 1977 – 2006.
Number of Barnacle Geese Branta leucopsis at the autumn counts in Sweden 1977 – 2006.

TACK

De internationella sjöfågelinventeringarna och gåsinventeringarna hade inte kunnat genomföras utan de stora insatser som gjorts av alla de fågelräknare som utan ersättning år ut och år in spanat av våra kuster, inlandsvatten och gåslokaler. Vid årets septemberinventering deltog 93 observatörer, medan 263 registrerade observatörer medverkade i midvinterinventeringen. Däremot är det svårt att beräkna antalet deltagare i gås/traninventeringen, då många rapporterade via SVALAN.

De internationella sjöfågelinventeringarna finansieras genom Naturvårdsverkets miljöövervakning, tema landskap. Gåsinventeringarna stöds med anslag från Svenska Jägarförbundet (Forskningstjugan) samt de sista två årens gås/traninventering i september (Viltskadecentrum).

Kontakt address:

Contact address:

Leif Nilsson, Ekologihuset, S- 223 62 Lund, Sweden

Leif.nilsson@zoekol.lu.se